

# Nemunas

Nr.20  
(293-734)

2010 m.  
gegužės 27 –  
birželio 2 d.

Kaina 2,50 Lt



KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS



Ką tik į Kauną nusileidęs angelas. Sigito KLIBAVIČIAUS nuotrauka

## Atvira šventės teritorija

2 p.

Alfredas GUŠČIUS  
Kur taip 9 p.  
veržiasi Vytis?

Tiltai

3-8 p.

Aldona RUSECKAITĖ

Eugenija ŽAKIENĖ

Kas bendra  
tarp Romos  
ir Davatkyno?

Muzikinio  
sezono  
pabaigai

Romualdas RAKAUSKAS

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Andrius JAKUČIŪNAS

Kaip padaryti  
amžinumą  
patvaru

10 p.



9 770 134 314007

Fotovi(t)ražai 28

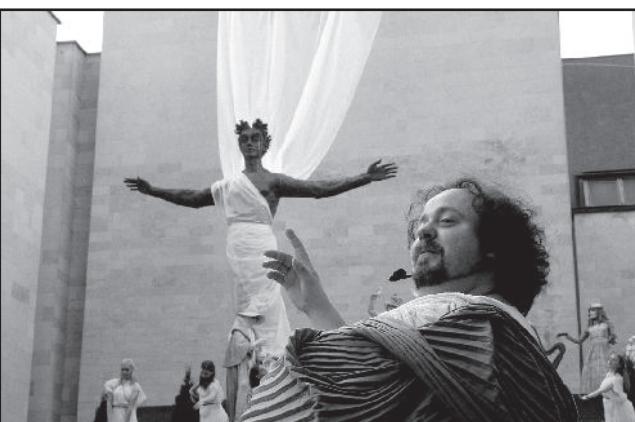
Muziejai gyvi, jiems skauda

# Atvira šventės teritorija

**Audronė MEŠKAUSKAITĖ**

Miestų šventės visame civilizuotame pasaulyje panasioms: scenos, prekystaliai, užstalės... Spalvos, garsai ir kvapai varijuojasi, tačiau esmės nekeičia. Žmonių minios plūsta į miestų centrus, užkemša gatves ir išsiūbuoja bendru ritmu. Tada jau į visa tai kiek vienas reaguoja individualiai. Vieni bėga nuo tokio neatpažintamai pasikeitusio miesto kuo tolyn į gūdų mišką, o kiti mėgina brautis kuo arčiau scenos arba nusipirkti dar vieną pintą krepšį.

Siaisiai metais Kauno šventė vėl tēsėsi net tris dienas. Kiekviena jų turėjo ir savo pavadinimą, kurio menama lokacija kasdien traukėsi intymumo link: penktadienis – „Mes ir Saulius“, šeštadienis – „Du miestai – dvi istorijos“, sekmadienis – „Kaukas – mano namai“. Buvo visko: nuo skambančių balkonų iki roko operų ir festivalių. Iš Anglijos net atgabentini mugės vargonai, kurie Europoje taip kultūriniu paveldu, o pas mus pasirode pirmą kartą ir bent kurį laiką bus vienintelai Baltijos šalyse.



Togos draugai – „Žmogus“ ir orakulas  
Andrius Žiurauskas.

Tačiau gal net ne naujieji vartojai yra didžiausia šių metų šventės naujiena. Svarbiausia, kad į sceną pagaliau išėjo ir profesionalūs miesto menininkai. Anksčiau atrodė, kad tokios miesto šventės lyg ir ne jų lygio. Tačiau kai sumanytas pakliūva į geras rankas – viskas įmanoma. Šventės šeimininkai, Kauno menininkų namai, renginio dirigente paskyrė Kauno dramos teatro aktorę Inesą Paliulytę, kuri jau pirmu renginiu pranoko daugelio lūkesčius. Teatralizuota šventė „Menų kalva – Parnasas“ įsikūrė Mykolo

Zilinsko galerijos papédėje ir tik darbar atkreipė dėmesį į iki šiol tokiems renginiams neišnaudotą puikią lauko sceną, kuri turi ir užkulisius, ir pakylėjimą ir net paruoštą dekoraciją. Ši kartą Petro Mazūro „Žmogus“ tapo dar vienu, kad ir neproporcionaliai dideliu, Parnaso gyventoju, vilkinčiu toga.

Šventė vyko tris dienas, tačiau visu maloniais neatsikartoja. Penktadienį kauniečiai nesivaržydami galėjo dalyvauti iškilmingoje generalinėje repeticijoje, šeštadienį – stebeti lietaus sugadintą renginio variantą, o sekmadienį jau beveik kaip sviesu pateptą tikrają šventę. Net įgarsinimas, kuriam šeštadienį parašėme riebų minusą, sekmadienį, nušvitus saulei, visai neerzino.

Kauno muzikinis, Dramos, Lėlių, Pantomimos ir plastikos bei Mažasis teatrai, šokio teatras „Aura“, Lietuvos rašytojų sąjungos Kauno skyrius, VšĮ „Laimingi žmonės“, Kauno choreografijos klubas „Marijano studija“, kaskadininkas Valdas Ūnas (trumpam virtęs angelu) – visi buvo Parnaso gyventojai. Tarp jų gal kiek stigo kai kurių užmirštu Kauno menininkų, nors iš anksto buvo žadėta, kad „Parnasas – visų menų kalva, kurioje menininkai dainuos, gros, šoks, tapybs, fotografuos, vaidins ir kurs eilemis“. Jei jau pavyko pasirodyti vizua-

lumo požiūriu labiausiai iš visų menininkų nuskriaustiems rašytojams, tai fotografai ar dailininkai čia galėjo pranokti save. Tiesa, poetų eilėraščių rankraščiai tema „Miesto angelas sargas“ aukcione neparduoti, kaip planuota, todėl visi norintieji vertingų eksponatų gales išsigytį Kauno menininkų namuose. Ši kartą rašytojams užteko garbės su vėjo mažūnėliais rankose galbūt pirmą kartą gyvenime pražygiuoti podiumu ai-dint aplodimentams ir už tai net nerėkėjo atsilyginti eilėmis.

Operetiniam Kaunui atiduota dižiniulė pagarba. Operetės kasdiena tokia šventiška, kad jai ir „persirengti“ šiai ypatingai progai nereikėjo. Viskas ir taip spindėjo tviskėjo. Lėlių teatras atsivedė „Pinokio“ herojus ir gigantiškus meno ekspertus be paltų, o Dramos teatras ši kartą ištraukė tikrą savo haute couture'ą – „statkevičiškias“ teatrinių kostiumų kolekcijas, kurios šeštadienio popietę patyrė lietaus išbandymą ir oriai ji įveikė. Sekmadienį visos sukelės vėl atrodė tobulai, nes pasiūtos jos, pasirodo, ne iš popieriaus.

Mažutis Venecijos karnavalas, Parnaso kalnas su mūzomis, Delfų orakulas ir īvairiausio plauko judančios, šokančios, besilinksminančios būtybės, nepaprastoji kilnojama radijo stotis „Netelica“ su savo bum-

Išdidžios „statkevičiškos“ moterys.

cikine tarsena – viskas kuo puikiausiai įsikomponavo į bendrą labai estetišką ir šventišką siautulį. Menininkai žaidė menus ir patys linksminosi. Buvo ir tokų, kurie kantriai fasavo šventišką Laisvės alėjos orą: į stiklinę tarą, kurią galima atidengti ir vartoti tris kartus per dieną prieš valgį ar vietoje jo, į milžiniškus mūlo burbulus, kurie tapo menininkų (ypač aktorių) triūso metafora, ir plastikinius maišelius, kuriuos skrai-dino teatriuko vaikai. Oras ten, žinoma, pateko ypač tyras, nes juo ką tik nuo soboro bokšto aukštumų buvo prasklendęs laisvės angelas, įkrautas žiūrovų šypsėnų, ir sudrumstas nemalonaus epizodo su piktybišku lietumi, kuris ne tik susabdė šventę, bet ir pradangino elektrą. O dieviškas alyvų kvapas neprikluso jokioms šventėms...

I miesto šventę įsiliejo ir Kauno fotografų galerija, kurios antrojo (bet dar tikrai ne paskutinio) atidarymo po rekonstrukcijos ēmėsi menininkas Česlovas Lukenskas. Performansas „Néra dūmų be šviesos“ vėl drąsiai puolė į žiūrovus ir atkrepi-dėmesį į gana tylią erdvę.

Tikiuosi, savaigalį Kaune sutikote bent vieną pažiūtamą, kuris jus pasveikino fraze: „Su švente!“

**Sigitas KLIBAVIČIAUS**  
**nuotraukos**

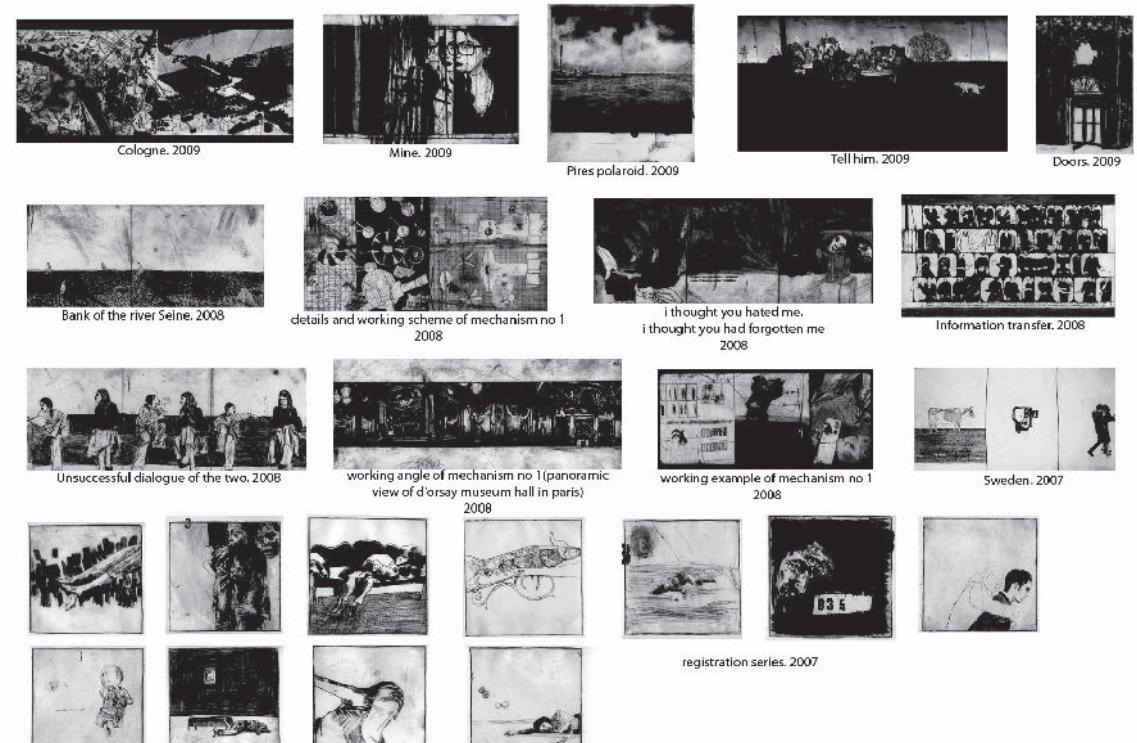


Renginio režisierė Inesa Paliulytė ir jos priešas lietus.

## Grafikė

Rūta Spelskytė – gal kam naujas vardas, nes tai jaunosios kartos grafikė. Kad taps menininkė, ji tvirtai žinojo jau būdama trylikos metų. O penkiolikos surengė savo pirmąjį tapybos parodą, tais pačiais metais šiaisiai darbas reprezentavo Lietuvą Monmartre, Paryžiuje. R. Spelskytė taip pat domisi ir šiuolaikinėmis, netradicinėmis technologijomis: iš popieriaus yra sukonstravusi popieriinius mechanizmus, kuriuos fiksujamas vaizdas.

Naujausioje jos parodoje, eksponuojamoje Šv. Jadvigos ligoniuje Berlyne (idėjos autoriai prof. Raminta Lampsatyte ir Rupertas Lampsatis), grafikos darbų ciklai „Nesusikalbėjimai“, „Atmestina mirčių registracija“ bei keli paskirri kūriniai iš gyvenimo Švedijoje laikotarpio atlikti sausa adata. „Nesusikalbėjimų“ cikle gvildena-ma komunikavimo problema. „Pirmai aš pradėjau nesusikalbėti“, – teigė autorė apie kilusią idėją. Darbuose – vienatvė, bendravimo poreikis, kontaktas su žmonėmis pa-



edge“, jau perleistą antrą kartą. Darbar jis parašė, kaip pats sako, tos knygos tėsinį, į kurį sudėjo pačius naujausius 50 atrastų pasaulio grafikų. Knyga vadinsis „Critical mass. Printmaking beyond the edge“, o joje – ir R. Spelskytės darbai iš „Nesusikalbėjimo“ ciklo.

„Nemuno“ informacija

### Adskio krislas

**Smagiai švęsdami īvairias  
Sukaktuvės mes juk vystom  
Bent dvi valstybės sferas –  
Svaigalų ūki ir gėlininkystę.**

*awslis*

# Viltai

Nemunas •

2010 m. gegužės 27 – birželio 2 d.,  
Nr. 20 (293–734)

Romualdas RAKAUSKAS

## Nuogas maištininkas troleibuse

Aleksandras Macijauskas nuo 1965 m. drausmingai pildo pagalvojimų ir pastebėjimų knygutes „Kvaili užrašai“. Trumpus gyvenimiškos patirties apibendrinimus jis vyrusiai panaudojo savo kūrybos tritomyje („Aleksandras Macijauskas. Fotografijų rinktinė“. „Vaga“, 2003; „Paskutinė knyga“. „ARX Baltika“, 2007; „Ratas“ Lietuvos fotomenininkų sajungos Kauno skyrius, 2010), ten trumpame sakinyje ar ilgesniame pamästyyme bandydavo satalpinti visą atskiro skyriaus filosofiją: „Joks portretas neatskleidžia žmogaus paslapties, kol nežinom, kas esame“, „Kiekvienam chaoose paslėpta salelė tvarkos, kur oras, vanduo, žmonės bei daikta remia ir laiko vienas kitą. Jie – savo likimo vietoje, nes kitur nelemta būti“...

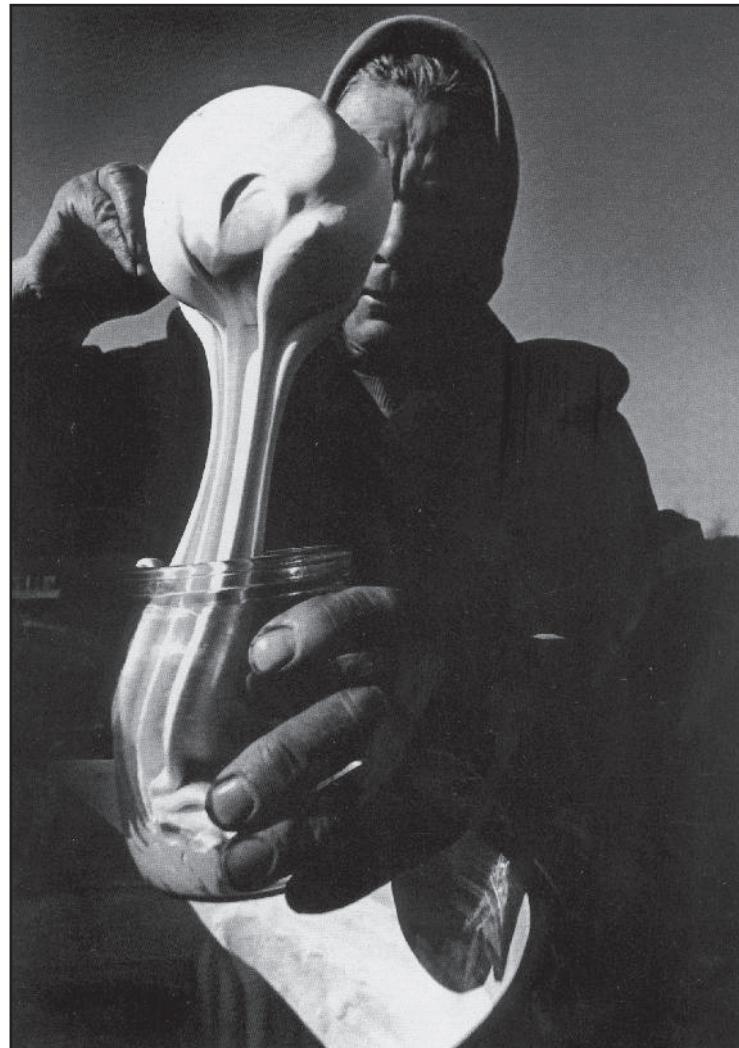
Su Aleksandro ypač mėgstama perdėta saviironija pavadinta „Kvailais užrašais“ macijauskišku metodu suskaidykime ir šiuos fotovi(t)ražinius pasvarstymus.

*Mano fotografijos – mano nuodėmės, bet jos – didysis mano užgyventas turtas. 2010 m.*

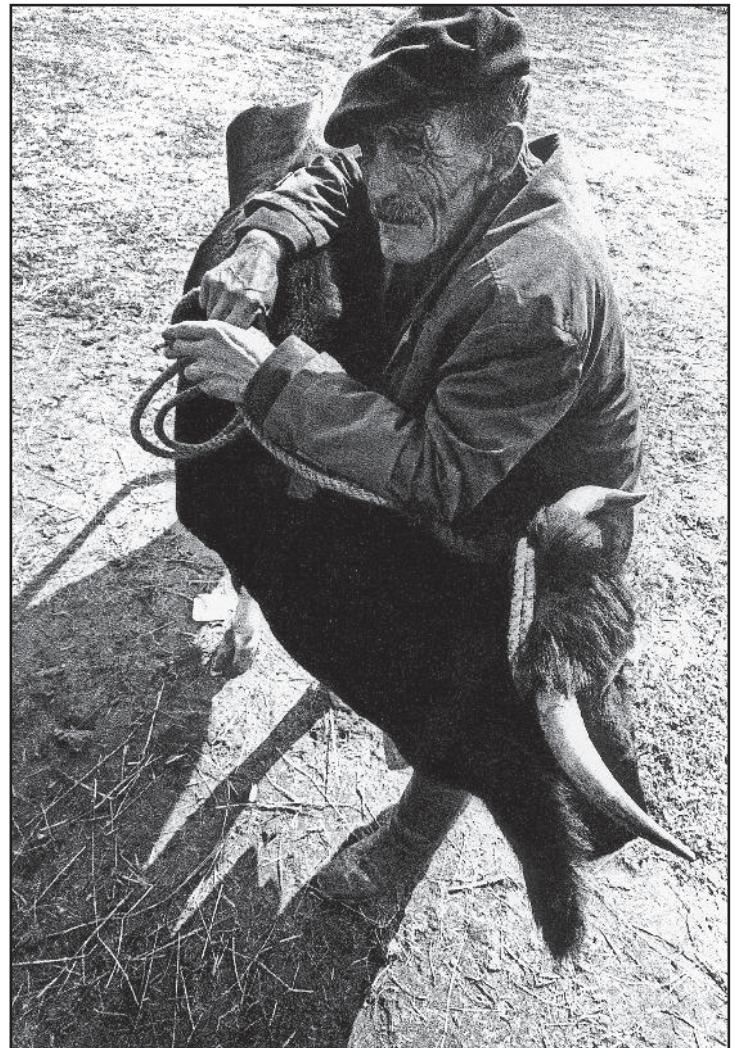
Kūrybinės pilnatvės jausmas apima perveritus beveik 800 puslapiai trilogiją – visą A. Macijausko neįkainojamą turtą su daugybe tvirto talento varžteliais suvaržytu, laiko rūdims atsparių fotografijų. Jaunystėje surastas ir dešimtmečių patirtimi subrandintas savitas stilis nesikeisdamas pereina per visus pagrindinius ciklus, juos sujungdamas į vientisą kūrybos panoramą.

Aštuntajame dešimtmetyje dauguma žavėjomės placiakampio objektyvo erdinėmis deformacijomis, bet tik Aleksandras sugebėjo tą neiprastą naujovę paversti prasminga savo individualybės išraiška. Jo pasaulėjautai ir dvasiniams siekiams nuolat laužyti tradicinį matymą ir mąstymą geriausiai talkino placiakampių technika, nenuklaidinusi tuščių efektų klystkeliais, o leidusi išraiškingiai atskleisti platesnius ir gilesnius žmogaus būties buityje subtilumus. Trečiajai A. Macijausko akiai – mažiukui sovietiniams „Rusar“ objektyvui, padėjusiam pelnyti pasaulinę modernisto šlovę, fotografijos muziejue derėtų paskirti paminėkai garbingą vietą, nepamištant draugiskos pravardės – placiakampis Maciejus...

*Būti savimi – varginančios pastangos. 1969 m.*



„Lietuvos turguose“. Šiauliai, 1974.



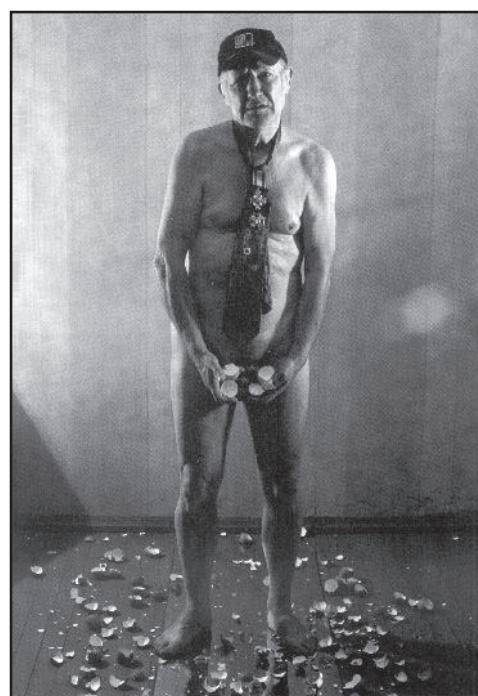
„Lietuvos turguose“. Alytus, 1971.

## Fotovi(t)ražai 28

Pasenusi, bet amžina tiesa, kad savame kaiame pranašu nebūsi. Už paslapčiomis į užsienio parodas išvežtas fotografijas pelnydamas aukščiausius apdovanojimus, gimtinėje A. Macijauskas buvo cenzūruojamas ypač atidžiai. Sovietinių funkcionieriai jo kūryboje pasigedavo privalomojo „šviesaus rytojaus“ optimizmo. Neiprasta sunkiasvorė gyvenimo tikrovė sukeldavo ir eilinių meno vartotojų priešpriesą. Visus pratindamas prie savito požiūrio ir pats Aleksandras nuolat turėjo pratintis prie pačių kontrastingiausių vertinimų, skaudžios kitaminčių kritikos.

Partizaniškomis pastangomis čekų meno tyrininkė Daniela Mrazkova 1988 m. garsiojo Londono leidykloje „Thames and Hudson“ išleido solidų autorinių albumą „My Lithuania“, pelnius fotografijos specialistų susižavėjimą ir Australijos lietuvių pasipiltinimą už pasityciojimą iš „mylimos tėviškėlės“. Aišku, veterinarijos klinikų dramatiška proza gerokai skiriasi nuo baltą vieškelį lydinčio balto berželio estetikos, bet tuo A. Macijauskas ir stiprus, už tai jam ir pasauliniai laurai.

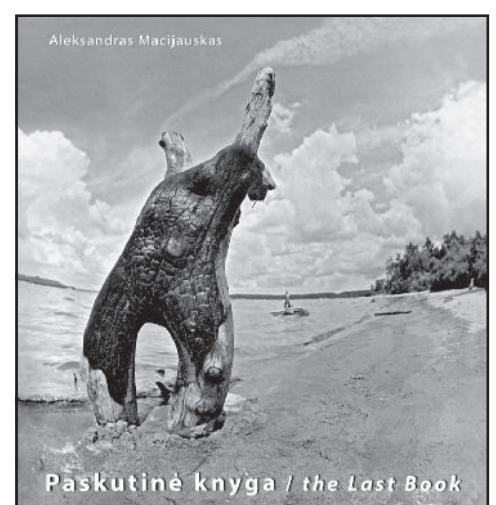
Nukelta į 4 p.



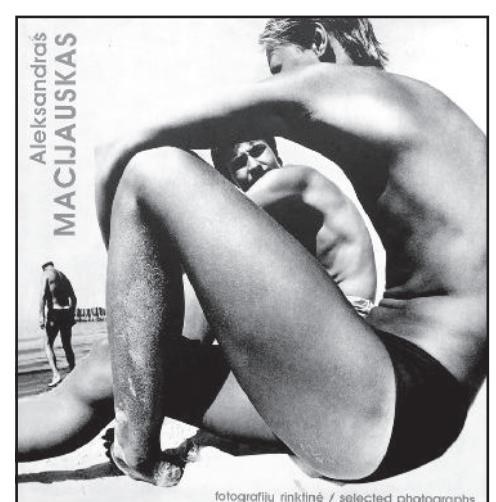
„Jubiliejinis autoportretas“. Kaunas, 2008.



„Vasara“. Palanga, 1984.



Paskutinė knyga / the Last Book



# Fotovi(t)ražai 28

Atkelta iš 3 p.

Taikliausiai jo kūrybos esmę dar 1970 m. apibūdino maskvietis menotyros daktaras Anri Vartanovas: „A. Macijausko fotografija yra ne veidrodis, o padidinamasis stiklas.“ Natūralu, kad neiprastai padidintą gyvenimą dar ne visi pasiruošę geranoriškai priimti.

*Aš kuriu fotografiją, ji – mane. 2010 m.*

Gyvenime ir kūryboje Aleksandras visiškai pateisina savo vardo išskirtinę prasmę – graikiškai jis reiškia vyra, gynėja, karj. Kaunietiškoje nepilnametystėje suspėjo net ir pakariauti tuometiniuose Žaliakalnio ir Vilijampolės jaunuolių naktiniuose mūšiuose. Už makedonišką narsą ir, kaip pats sako, „uz kumščiais iškovotą vaikiškos egzistencijos teisę, per dūrą galvą“ porą metų patyré kitokio gyvenimo mokyklą Pravieniškėse. Gerai, kad tokios pamokos užteko ir kad ryškus stiprus charakterio bruožas buvo nukreiptas į meninių pasauly užkariavimą. Taip pat veržliai, ryžtingai, atakuojamai. Be jokių ramybės iliuzijų.

Aleksandras visada išlieka tvirtas kareivis ir kai valdiškose įstagine reikia apginti fotografijai svarbius sprendimus. Trisdešimt penkeių metus kūrybingai vadovavęs Lietuvos fotomenininkų sąjungos Kauno skyriui, jaunimui perdavė puikiai sutvarkytą ūkį. Valdininko kasdienybė, atimanti begala brančius, sudeginanti daugybę kilovatvalandžių kūrybinės energijos, dažnai lieka nepastebéta ir neįvertinta. Pasidžiaukime, kad mums, fotografams, pasisekė: turime du talentingiausius menininkus – Antaną Sutkų ir A. Macijauską – apdovanotus ir neeiliniai administruavimo sugebėjimais, gerokai sutvirtinusiais lietuviškosios fotografijos ekonominius pamatus.

*Menininkai mes galime būti tiek, kiek esame maištininkai, jais nebūdam iekame tik banalus amatininkai. 1970 m.*

Tik taip! Toks yra macijauskiškas maksimalizmas. Jo dvasios struktūroje nuolat plaikstosi maišto liepsnos. Net ir šnekučiuojantis paprasciausiomis buitinėmis temomis jis visada atverčia šmaikščią aptariamojo reikalo juodąją pusę. Jo visos lastelės užkrėstos eksperimentų virusu, nuolatiniu priešinimui tvarkingoms dogmoms, estetiniams kanonams.

Kartais atrodo, kad Aleksandras kariauja tiesiog dėl smagumo ar dėl genuose išlikusios vaikystės Žaliakalnio garbės. Štai jau keli dešimtmeciai įvairiomis progomis visuomenei jis bando įteigtį gana nesudėtingą tiesą, kad vyriškas atributas „Kūrėjo su begaline meile nulypdys iš geriausio molio“ ir niekuo ne prastesnis už nosi ar ausi. Tad nera ko slapstyti.

Neišskvēpiantis revoliucionierius nesenai „Nemune“ pareiškė: „Viešumoje nuogas kūnas visiškai netoleruojamas. Juk negali užsinorėjės nuogas važiuoti troleibusu.“ Kažin ar tu norinčiuju atsirastų? Turbūt moralinėmis padorumo noromis esame tvirtai užkoduoti.



„Lietuvos turguose“. Šiauliai, 1973.

Svečiuodamasis Aleksandro na- muose irgi nepastebėjau, kad anūkams ar kaimynams demonstruotu už nosi vertingesnius dalykus...

Trečiasis albumas baigiamas įspūdingu jubiliejiniu autoportretu, kuriame solenizantas stovi tik su moderniai kepurike ir valstybinių ordinai papuoštu šlipsu, ant grindų pribarstyta daugybė kiaušinių lukštų, o tą geriausio molio vieta pridengės saujose laikomais tuščiais sudaužytu kiaušinių lukštais. Skausmingas veidas susieja autoironišku simboliu kalbą.

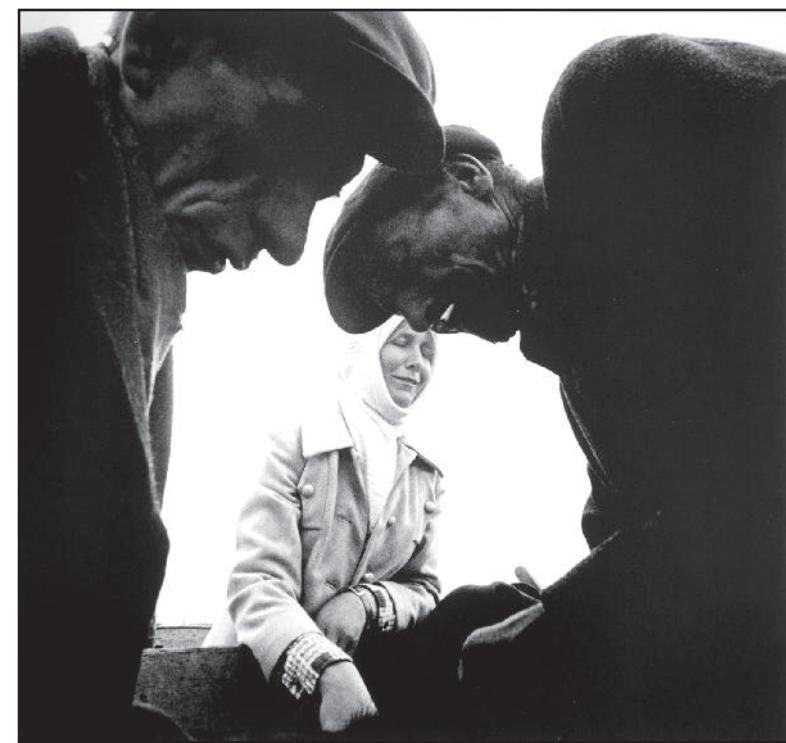
Nesunku ižvelgti giliaprasmių pasisaipymą iš pragyvento septyniasdešimtmecio ir užgyventų vių garbingų apdovanojimų. Štai toks yra tikrasis A. Macijauskas! Tiesa, vijoje šito jubiliejinio autošaržo puikiausiai tiktų ir jo gojodamas nuogas maištininkas tryliktojo maršruto autobuse...

*Meno kūrinyje, kaip ir žmoguje, turi išsitekti viskas – nuo keiksmožadžio iki subtiliausios gaidos. 2000 m.*

Aleksandras bičiulių susibūrimuose visada mėgsta pasakoti riebesnus gyvenimo nutikimus. Mažumą pabrendžiąvęs pasakoja iš dūšios, tikroviškai, su aktoriniu įsi-jautimu, jo fotografijas atitinkančiu stiliumi. Dažnai ir iš literatūros ištraukia tik pikantiškiausius siužetus. Jo mėgstamiausia istorija – apie sudėtingą asilo bandymą susipuoti su kupranugare iš Čingizo Aitmatovo romano. Grįždamai iš Vilniaus meno tarybos posėdžiu mudu su vairuojančiu Romualdu Požerskiu istorią apie nesėkminges asilo šuolius ant nepasiekiamos kupranugarės ir nesuvaldomą geismo jėgą esame išklausę gal tris ar keturis sykius. Fantastiškiausia – vis toje pačioje vietoje, ties Elektrėnais. Dabar pro ten važiuodami juokiamės ir be pasakojimo...

Su tuo pačiu užsidegimiu iš geriausio macijauskiško molio jis nuolat lipdo fotoanekdotus. Meno rinkoje jau seniai užpatentavęs paties išrastą žanrą A. Macijauskas vis šiurpina intelligentiškus estetus. Sykį žinomas mūsų fotografijos klasikas net atsiskėdė dalyvauti bendroje parodoje, jeigu Aleksandras neatsiūms savo „Mūsės pusryčių“ – tiesmukai grubaus natūrmorto su ant vyriško pasididžiau-vimo tupinčiu ir revoliucinę autoriaus mintį bylojančia muse.

Net ir po kelių dešimtmeciai de-



„Lietuvos turguose“. Onuškis, 1975.

rėtū pagirti „Vagą“ už tuometinėms leidykloms retą drąsą spaustinti drastiškai atvirus fotoanekdotus, kuriuos Arvydas Juozaitis tiesiog išplėše ir autorui pareiškė, kad be jų rinktinė pasidarė švari ir rimta.

Kažin kaip dabar, postmodernizmo įteisintais destrukcijų ir bjaurasties laikais, A. Juozaitis vertintų naujausias tokio pat stiliaus nuogybes, kurių „Rate“ – vėl vienuoliška, kaip ir pirmojoje rinktinėje. Vie nuolika nepaliaujamą abejojimų šurmulį keliančių fotografijų, artimiausiai prisiglaudžiančių prie autoriaus deklaruojamų keiksmažodžių.

Ziūrint į ant banalybės ir nešvankybės ribos balansuojančius siužetus, atrodo, kad autorius gyvulišką veterinarijos klinikų stilistiką tiesmukai perkėlė į nuogališkus fotoanekdotus. Žodžiai teigdamas, kad „pagyvenusio žmogaus kūnas prasmingai gražus“, vaizdais pakryptsta karikatūriško grotesko link. Žymus čekų fotografas Janas Soudekas savo kūryboje irgi naudojasi stambigabaričiais vakarėjančių moterų kūnais, bet jo teatrinis žaidimas elegantiškas ir skoningas.

Revolucionierių profesinė pa-reiga – sugriauti praeitį ir naujai pastatyti ateitį. A. Macijausko siekis – sutrypiant senamadišką dorovęs estetiką pakilti į drąsiausią originalų avangardą. Kaip ir anasilo bandymai užšokti ant kupragnarės...

*Mane žavi grubi būties oda, joje šviečiantys likimo vingiai. 2006 m.*

Ilgiau pasižvalgius po visas tris rinktines išryškėja, kad A. Macijauskas stipresnis pamatytojas nei spalvotojas. Daugiaprasmius režisūrinius simbolius ar pastatymines nuogybes nustelbia tikroviško turgaus teatro spektakliai ir veterinarijos klinikų žiaurokas realizmas. Prie šių pagrindinių Aleksandro kūrybių viršukalnių stilistiskai de-ra politinį pamušalą atveriančios „Demonstracijos“, moderniai skulptūriški „Išeinančios medžiai“, padidintomis kūmų masėmis užgriozdinta pliažinė „Vasara“, lietuviškai nu fotografuoti užsienio žmonės.

Visose temose išlieka tas pats aštriažiūris A. Macijauskas, bet mano amžinos simpatijos šliejasi prie „Turgų“. Kiek čia neįtikėtinai sodrių situacijų, žmogiškų santykų šilumos, gyvulų ir jų šeimininkų triukšmingai išraiškingos maišaly-nės! Kiek psichologinių dramų ir

veik nesikeisdamas tuo pačiu ritmu pereina per visus albumus. Pagrindinius ciklus autorius papildo archyvuose surastais ar anksčiau nevertintais darbais. Tik „Rate“ atsirado visiškai nauja muzikinė gaida – spalvotoji fotografija. Ramiai keliaudamas žmogiškosios buities kilnumo kupinais bespalviais turgaus vaizdais staiga pakliūvi į žiauriai tarpusavyje kontrastuojančių spalvų triukšmą – šiandieninių mugių tuštybę. Šoko terapijos pojūtis! Nenustebčiau, jeigu kas nors, prisiminęs aną juozaitišką gestą, nutarętų „apsišvarinti“...

Spalvai trumpai svysteli „Fotoanekdotoose“, „Nelionėse“ ir ilgėliau apsistoją naujausiamė A. Macijausko cikle „Pro autobuso langes“. Kirba šventvagiška mintis, kad su spalvotu matymu reikia taip pat giinti, kaip mums buvo duotas juodo ir balto pajautimas.

Dabar gyvenimo gabaliuką įspraudžiame į spalvinį démių plokštumą ir beviltiškai laukiame meninio atpildo. Jaunoji Milda Kiaušaitė „Kultūrpolyje“ taip suabejojo R. Požerskio aktų meniniu vertingumu: „Kas tai? Kūno eksplatacija, provokacija, jau pripažintu meistro žaidimas? A. Macijausko „papyškinimai“ pro autobuso langes, R. Rakausko gėlėtų laukų peizažai – tokie pat žaidimai. Tačiau ar tai iš tiesų yra toji kūryba, kuria galima širdimi pajusti, įvertinti kaip brandžius fotomenininkų, iš tiesų turinčių skvarbų protą bei dar skvarbesnį žvilgsnį, darbus?“

Žiauriai teisinga, kompromisu nepripažstanti jaunystė! Bet gal A. Macijauskas maišaudamas prie savo „skvarbų protą ir dar skvarbesnį žvilgsnį“ persėdo į šiuolaikinį konceptualistų autobusą ir nesiardydamas pyškina raudoną šviesoforą, kuris savo ryškiaspalve akimi galbūt suriš neriliš vaizdą į bandantį kažką pasakyti spalvinį mazgą...

Galima tik pasidžiaugti, kad vizualiai išprusęs dabartinis jaunimas nenori mūsų paleisti į postmodernias tuštybes. Viltingos pastangos!

Užbaikime ne planuota Aleksandro sentencija, o filosofiškai gudrių ir pamąstymus provokuojančiu Liutauro Degėsio klausimu:

*Kaip pamatyti save, nematantį savęs?*

P. S. Gegužės 27 d., ketvirtadienį, 17 val. atnaujintoje Kauno fotografijos galerijoje atidaroma retrospektyvinė Aleksandro Macijausko paroda.



komedijų „kelių hektarų teatro scene“, kurioje talentingą fotografa puikiai suvaidino ir trisdešimtmmetis Aleksandras!

Ši kūrybinės brandos ir išskirtinės meninės jėgos kūrinį galėtume skambiai pavadinti lietuviškosios fotografijos epu, o autorius talentu tituluoti šiuolaikinio Balio Bučačo laurais.

Trumpam pritildykime pašlovinančius varpus ir reikliau žvilgtelėkime į sujauktą „Paskutinės knygos“ struktūrą. Autoriu labai patiko literatūriškas poetizmas – „Karvės sapnai“. Tikslesnį jo įvertinimą galėtų duoti profesionalas Alis Balbierius, kitados ypač susižavėjęs Algimanto Kunčiaus „Debesų knyga“: „Koks pavadinimas! Koks sugalvojimas!“ Tarsi po tokio didelio gerumo jau ir pačios knygos neberekia...

Panašiai tie sapnai supančiojo ir A. Macijauską. Jis negailestingai išardė „Turgų“ ir „Veterinarijos klinikų“ ciklus ir visas žalmargės suvarę į sapnų rezervatą, kurį aptvėrė žodinė tvora: „Karvė Rozalija, atrajodama vakarykštę žolę, man pasakojo graudžius kaip realybę sapnus. Aš juos fotografavau, stebėjau sių tiesa ir žiaurumu, bandžiau atspėti, kur daugiau gyvulio – karvėje ar žmoguje...“

Sunkiai pateisinamas istoriškai susigulėjusių temų ardymas, tuo labiau kai į lietuvišką kaimą įsiterpia akivaizdūs svetimkūnai – prancūziška korida ir Šiaurės Oseptijos karvutės. Kažkoks nepaaiškinamas šišas tuo metu buvo užvaldės Aleksandrą. Tarsi norėdama praplėsti informaciją temų lauką ir į kitus ciklus prikaišiojo tik jam paciām suprantamą naujadarą.

Juokaujant galima pasidžiaugti, kad į portretų skyrių neperkėlė filosofiškai liūdno arklio žvilgsnio, o fotoanekdotų nepraturtino jaučio sueitimis su karvės iškamša...

*Autorius kūrybos pabaiga, kai negali pralenkti savęs. 2001 m.*

Tritomio teminė struktūra be-

# Kas bendra tarp Romos ir Davatkyno?

Aldona RUSECKAITĖ

Kai balandžio pabaigoje klaidžiojau po Romą, kartkartėmis priedidinę kolonų ar ištabaus meno pilnose bažnyčiose prisimindavau, jog grįžus tuo pat Maironio lietuvių literatūros muziejue atidarysiame parodą, skirtą Motinos dienai, kukiui, bet jaukiui pavadinimui „Kampelis malda motinos namuose“, kurioje eksponuojama Šilavoto Davatkyno keturiadasimt šventųjų paveikslų – oleografijų. Keistas sulyginimas: Roma – Davatkynas... Išniro jis man ir dvasine prasme: kai atsistojau prie Vatikano didžiųjų kolonų, pažvelgiau aukštyn, pasijutau mažesnė nei cukrinė skruzdėlytė ir prisiminiau Viešpaties ištartus Adomui žodžius: „Žmogau, dulke buvai, dulke virsi.“ Tuomet pagalvojau – galbūt ta dulkė atsiduria čia, šiose kolonose ar spalvingose grindinio mozaikoje, ir tampa amžinybe?.. Romoje didybės ir meno tiek daug, jis taip stulbinamai svaigina, jog net apsisuka galva. Mintyse nubėgu į Šilavoto Davatkyną, prie trakelio, kuriame siūroja aukštostos pušys, po kojomis byra lengvas smėlis, ant kalnelio kapinės ir tévų kapai, įkalnelėje, tarsi pasislėpę, pilkuoja keliuklūs nameliai, kuriuose šimtų metų (1895–1995) gyveno pamaldžios moterys, švelniai vadintos *davatkélémis*. Šiame žodyje nebuvo užslėptos pašaipos. Davatkynė jau galvoju, kad *dulke buvau*, o būsiu gal smiltele... Čia paprasta, jau-

ku ir ramu, čia lietuviška ir viskas mano... Šiame pasaulyje visa sudera: kad galéciu melstis Romos bažnyčiose, turėjau poterių išmokti Šilavoto Davatkynę, pas davatkélę, kuri mus, vaikus, ruošė Pirmajai Komunijai.

Silavoto Davatkynas – lopas žemės ir kuklūs nameliai po paskutinės davatkélės Onos Mieldežytės mirties – palikimu teko Marijos Danguolės Dabrišiūtės ir Konstantino Lincevičiaus šeimai. Paveldėjimas labai logiškas: Marijos Danguolės tėvelio teta ir yra Davatkyno iškūrėja, o ir vėliau šios giminės moterų buvo tarp davatkélų. Naujieji savininkai galėjo visaip pasiegti – nugriauti, parduoti (vieta graži!), auginti čia kokius gyvulėlius... Tačiau tokios mintys jų neaplankė, nors reikėjo daug užsisipyrimo, pastangų ir lėšų prikelti visą aplinką ir namelius viešam gyvenimui, kad galėtų ateiti lankytojai (nežinau, ar juos galima vadinti *lankytojais*, greičiau kokie nors *pakeleiviai*, *bendrakeleiviai*...). Reikėjo ne tik fizinių, bet ir dvasinių jėgų – suburti *palaikomają* bendraminčių grupę. Takeilius Davatkyno link pramynė Šilavoto pagrindinės mokyklos lietuviškės Virginija Maščinskienė ir Danutė Dainienė – pirmosios Lincevičių talkininkės. Buvo pakviesti svečiai iš Kultūros ministerijos – Irena Seliukaitė, Romanas Senapėdis, apsilankė etnologas profesorius Libertas Klimka, pamažu rinkosi išsiblaškėliai iš Ši-



Šilavoto Davatkyno eksposicija.

lavoto apylinkių... Per parodos atidarymą pagalvojau, anot V. Mačernio, apie *genties kartų grandinę*. Juk geras pamokas Marija Danguolė ir Konstantinas gauna iš savo dar gyvų motinų. M. D. ir K. Lincevičių šeimoje iš abiejų pusų yra po gyvajį ir tikrai jau *šventaji paveikslų*. Marijos Danguolės mama Magdalena Dabrišienė artėja prie gyvenimėlio devyniasdešimtmecio, tačiau jি vis dar tebesišypanti, viską puikiai prisimenanti, apgoba saviškių meilės. Juk užaugino dešimt vaikų, tarp kurių – ir poetas Gintautas, ir miškininkas Petras, ir medžio drožėjas Jonas. Konstantino mama Marijona Lincevičienė jau irgi perkopė aštuoniadėsimt, irgi džiaugiasi savo trijų atžalų globa. Tad turėdamas tokias motutes negi galėtum nukrypti kur iš šalij?.. Smagu galvoti apie Motinas, juk gegužė – jų mėnuo, kai prie šventųjų paveikslų kaimuose ir bažnyčiose meldžiamasi Švč. Mergelei Marijai, giedama gegužinė litanija, vyksta pamaldo...

Per parodos atidarymą vieną iš gyvujų paveikslų – Marijoną Lincevičienę – dukra atvežė. Ir jeigu ne oficiali aplinka, ne pilna salė žmonių, turbūt būčiau apsižilumbusi, matydama šią moterį su gels-

va, rožėmis ornamentuota skarele... Nepamenu, ar kada kas nors tarp mūsų žiūrovų buvo štai taip, su skarele, tarsi iš kitos epochos. O viskas čia pat – beveik visų mūsų buvo tokios mamos – su amerikoniškis skarelėmis, nusipirktomis iš siuntinių, šiltomis šypsenomis ir rūpestingais žvilgsniais, bylojančiais, jog ne visada jos besupranta kažkur lekiančius, neramius savo vaku gyvenimus...

D. M. Lincevičienė muziejinių kyste užsidegė iš karto – Šilavoto Davatkynas 2007 m. tapo Prienų krašto muziejaus padaliniu. Tačiau jau kelerius metus iki tol čia lankėsi žmonės, vyko įvairūs bendruomenėi skirti renginiai. Tad Marija Danguolė ėmė kaupti etninį kultūrinį paveldą iš aplinkinių kaimų: Davatkynė šiuo metu surinkta per 2000 eksponatų ir šis darbas tėsiamas. Suformuoti religinės dailės, bažnytinės atributikos, tekstilės, rašytinio paveldo (maldaknygės, spauda), fotografijų, krašto etnografijos rinkinių. Šventųjų paveikslų Davatkynė saugoma per šimtą. Jie, kaboje pas davatkélės, taip pat senelių ir tévų suvalkietiškose *stubose*, buvo labai svarbūs: prie jų namiškai persižegnodavo, sukupladvavo sekmacių malda, susirinkę kaimynai giedodavo gegužinę litaniją ar melsdavosi už mirusiuosius. Iš savo vaikystės puikiai pamenu visokius kaimyniškus papročius, kurių žmones jungdavę ne tik buities, bet ir dvasiniuose dalykuose. Pavekišlus M. D. Lincevičienė surinko iš Šilavoto apylinkių, jie yra maždaug šimto metų senumo. Kiekvieną kartą, rengdama šventuosius į kokią parodą, Danguolė juos atrenka, nuvalo, apglost...

Kai Maironio lietuvių literatūros muziejaus erdvėje paveikslai jau buvo sukabinti, iš jų ēmė spinėti kažkokia keista šviesa. (Tikrai! Jokia čia mistika! Suskubkite dar ateiti į muziejų, patys įsitikinsite, paroda veiks iki gegužės pabaigos.) Pavekišlus salėje norisi stovėti ir dairyti, sakytis kaip seniemis pažiastiamiems *labas* sv. Antanui, sv. Kazimierui, sv. Veronikai, sv. Rozalijai, sv. Pranciškui, Švenčiausiai

jai Mergelei Marijai ir jau Dievo Motinai Marijai, Jésui Kristui ir Švenčiausiai Jo Širdzai... Šventųjų atributika, jų gyvenimo siužetai – visa reikalauja žinojimo ir įsigilinimo arba nereikaluja nieko – tiesiog gali žiūrėti, tylėti, matyti daug šventųjų paveikslų vienoje vietoje. Kirvarpų pagrąžtais rémeliais, pageltusių paveikslų popieriumi ar iškritusia raidele iš malda vimo Švč. Marijai: „O Motyna neliaujančiosios pagelbos pagelbék idant Dievo nenustočiau.“ Atidaranant parodą dalyvavę dailininkai Alfonas Vilpišauskas, Aušra Andziulytė, Eimutis Morkūnas, Sigitas Straigis, Arvydas Palevičius, fotomenininkas Albertas Švenčionis kraiپ galvas: *kaip čia yra – tiek kartų lankémés Davatkyné, matéme šventuosius paveikslus, bet Maironio namuose jie skamba dar kitaip, gal todėl, kad jų daug, kad jiems skirta atskira erdvė*. Taip, Davatkynas nuo menininkų neatiskiriamas. Jau daug vasarų šioje gražioje ir sakralioje erdvėje dailininkas A. Vilpišauskas organizuoja menininkų plenerus, po kuriu nutapytu paveikslai eksponuojami tiesiog ant pilkų namelių sienų, čia mėgsta šaudyti fotografai, jau keleri metai užsuka tarptautinis Poezijos pavasario renginys, vyksta liaudiški spektakliai ir edukacinės programos... Bet brangiausios tos valandas, kai Šilavoto Davatkynė būni su keliais mielais, artimais žmonėmis, lauki mėnulio pilnaties, kuri čia būna ypatinga, šnekūčiuojiesi ar tyli, stebi aplinką arba tiesiog užsimerkęs pasislepia žolėje.

Kalbėdama apie šventuosius paveikslus Birštono sakralinio muziejaus vedėja, VDU Teologijos fakulteto doktorantė Roma Zajančkauskienė apgailestavo, jog jie taip greitai – per keletą dešimtmecio – tapo muziejiniems vertybėmis. Sparčiai nykstantis kaimas paveikslų neišsivežę iš tévų sodybų į savo blokius butus. (Kategoriskai negaliu taip teigti, stai mano sesuo pasikabinu du šventuosius iš nugriautos tévų sodybos, o aš, deja, ne, nors visokių paveikslų pilnos sienos...) Todėl pabūti šventųjų paveikslų apsuptuje – tikra dvasios prabanga, proga prisiminti savo močiutes ir mamas, tévų namus ir kaimynus. Kai nuolat lekiame, skubame, kalbamė mobiliaisiais telefonais, „sėdime internete“, valanda, skirta atminčiai, tampa taip pat vos ne muziejine vertybė. Viltingai per parodos atidarymą nuteikė Kauno tautinės kultūros centro folkloro grupę, kurios vadovė Vita Brazilienė. Jaunimas giedojo *kantičkines* giesmes. Vita sakė, kad tokias giesmes jauni žmonės gieda labai noriai. Prie jų tiko ir aktorės Dolores Kazragytės skaityti eiléraščiai, skirti Švč. Marijai. I susirinkusiuosius savo eilėmis, parašytomis Davatkyno aplinkoje, prabilo ir poetas G. Dabrišius.

Roma ir Davatkynas... Labai toli vienas nuo kito atstumu, tačiau žmogaus mintyse viskas gali būti *vienis*, susipinti ir sutapti, nes kalbamė apie Dievą, jo Sūnų Jésu Kristų, apie meną ir savo tikėjimą, gimtinius tévų namus, motinas, apie laikinumą ir amžinybę. *Dulke kur – Vatikano grindinyje ar Šilavoto smėlynuose?*

*Aldonas RUSECKAITĖS ir Zenono BALTRUŠIO nuotraukos*



Šilavoto Davatkynas



Atidarius parodą



Jonas Lamauskas (Karalius Liudvikas XV), Nomeda Vilkanauskaitė (Markizé Pompadur), Egidijus Bavikinas (René).



Žaismingiems rūmų pažams labiausiai tiko jų kostiumai.

# Muzikinio sezono pabaigai

**Eugenija ŽAKIENĖ**

## Operetė apie madam Pompadur

Pastaruoju metu Kauno muzikinis teatras ieško režisūrių naujovių – rudens premjerą atidavusi į dramos aktoriaus rankas, šį kartą trupė nusprenė pasikliauti choreografės išmone. Manau, toks akcentų perkėlimas nuo muzikos link plastikos, judesio dramaturgijos yra logiškas interpretuoojant naują veikalą. Lietuvoje dar nestatyta Leo Fallo operetė „Madam Pompadur“ gali sudominti pirmiausia vizualiais sprendimais. Tai puikiai pajuto jo statytojai (režisierė ir choreografė Andželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marijus Jacobskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius, šviesų dailininkas Tadas Valeika, chormeisterai Ramūnas Tilvikas ir Rasa Vaitkevičiūtė), dėmesį sutelkė ties reginiu, o muzikinę partitūrą palikė antra-plane.

Vaidinimui netrūksta ryškumo – čia neiprastai daug šokio, choro ir baletu artistai nuolat dinamiški, puikūs kostiumai diktuoja epochos stiliaus išpūdį. Pasiekės ir neperkrautas scenovaizdis, tame išlaikyta viena spalva (pirmame veiksme) ar juntamos simbolinės užuominos (antrajame). Scenografija minimalistinė, tačiau jos detalės kinta, pertvarkomos; atrodo, pirmasis dailininko bandymas operetėje pavyko, konceptualiai papildė spektaklio sumanymą. Ko gero, svarbiausias šio istorinio siužeto *herojus* – meilės trikampis (visi pagrindiniai veikėjai turi ne mažiau kaip du mylimuosius ar mylimasias), todėl taip dažnai matome žvyras *trio* kombinacijas. Judesio čia ištisies apstu, kartais net kiek per daug; gražu, kai išmoningai sukuriama masinė ar ansamblinė scena, tačiau soliniams ar duetiniams pasirodymams vertėtų kiek stabtelti ir susitelkti prie dainuojamų fragmentų. Spektaklis ne tiek operetinis – veikiau jis suvokiamas kaip terpė šokiui, kai visas svoris tenka choreografinėms figūroms; dėl to pritrūkus charakteringesnės (šokiams tinkamos) austrių kompozitoriaus melodikos, buvo pasitelkti kitų autorių muzika.

Be naujos plastinės patirties, mūsų teatro



Spektaklio kūrėjai: dirigentas Jonas Janulevičius, dailininkas Marijus Jacobskis, kostiumų kūrėjas Juozas Statkevičius, režisierė Anželika Cholina.



Kristina Siurbyté (Markizé Pompadur), Žanas Voronovas (Kalikos).

trupei buvo reikšmingi jaunų dainininkų debiutai atliekant rimtus vaidmenis; pirmasyk lyrines-dramatinės pagrindinių herojų partijas šioje scenoje sudainavo Kristina Siurbyté ir Egidijus Bavikinas. Manau, šie nauji žingsniai pareikalavo nemenkų vokalinijų ir aktorių gebėjimų. Iškino visos trys *Markizés Pompadur* vaidmens atlikėjos (be K. Siurbytės, ši personažą ikūnijo Nomeda Vilka-

nauskaitė ir Raimonda Tallat-Kelpšaitė); gal dainuojant labiau patyrusiomis kolegėmis suskambo daugiau jausmingumo, dramatizmo, nuspalvinto gyvenimiškos patirties. Mindaugo Zimkaus *René* – lengvabūdžkas, o E. Bavikinas surado žvairesnių personažo briaunu. Jam vaidinant aistros scenas su partnerėmis, kaitra retsykiai persiduodavo ir žiūrovų salei...

Vis dėlto, nepaisant solistų, choro, baleto pastangų, neapleido išpūdis, kad stebime kostiumuotą choreografinį koncertą – nesukurta tam tikra spektaklio visuma, charakteriai neigavo gelmės ir gyvybės, liko neigvendinti A. Cholinai būdingi žaismė ir šmaikštumas, tad istorija atrodė kiek išgalvota, paviršutiniškai „glamūrinė“. Be abejonių, šis naujas teatro veikalas bus žiūrimas – dėl epochos kostiumų, „sultingos“ choreografijos, intriguojančios pagrindinės veikėjos figūros, dėl nesudėtingos fabulos. Bet ne dėl muzikinių ar režisūrių atradimų...

## Operų festivalis

Kiti įvykiai, labiau susiję su muzika ir dainavimu, jau tapo sezono pabaigos tradicija. Trečius metus iš eilės teatras džiugina operos žanro gurmanus, Kauno sceną suteikdamas pajėgiausiemis Lietuvos ir pasaulio dainininkams. Šiemet festivalis tėsisi du savaitgalius, buvo parodytos keturios repertuarinės operos. I Kauno trupės pastatymus įsiliejo jau tarptautinį pripažinimą pelnę bei Europos teatrų scenose dainuojantys kolegos: serbas Vladimiras Andričius, viešnia iš Lenkijos Therese Waldner ir brazilių tenoras Ricardo Tamura. Ypač sparčiai populiarėja pastarasis atlikėjas (parengės apie 50 vaidmenų Kroatijos, Vokietijos, Austrijos, Italijos teatruse), kuriam pranašaujama garsi operinė ateitis. Idomu, kad jaunystėje jis nė planavo savo gyvenimo sieti su muzika, yra baigęs geologijos ir fizikos studijas San Paulo (Brazilia) universitete.

Pirmausia parodyta ir, mano manymu, sėkmingiausia buvo G. Rossini komiškoji opera „Sevilijos kirpėjas“, irodžiusi trupės gyvybingumą, gebėjimą šmaikštauti, improvizuoti, žaisti ir tai derinti su aukščiausio lygio vokaliniu profesionalumu bei ansambliskumu. Be abejonių, svarų įnasa į spektaklio nuotaiką įdėjo svečias iš Belgrado V. Andričius, kurio platus, spalvingas, gražaus tembro baritonas ir laisva vaidybos maniera itin tiko įkūnyti *Figaro*. Dainačius italių kalba, jaunas artistas žaismingai įterpdavo vieną kitą lietuvišką žodį, tuo dar labiau smagindamas publiką. Nepamenė kito Kauno teatro spektaklio, kuris nei akimirkai neleido atsipalauduoti, privertė sulaikius kvapą laukti vis naujų artistų išdaigų. Nuo klasikinio vaidinimo nupūstos dulkės, jis sutvisko ryškiomis spalvomis, rutinos kaip nebūta... Išdailintam spektakliui itin talkino jautrus, delikatus orkestro akompanavimas. Dirigavo Jonas Janulevičius, pagrindines par-

Nukelta i 7 p.



Opera „Karmen“: brazilų tenoras Ricardo Tamura ir Rita Preikšaitė.

*Atkelta iš 6 p.*

tijas dainavo Raminta Vaicekauskaitė, Min-daugas Zimkus, Gediminas Maciulevičius, Liudas Mikalauskas ir kiti.

Kitą vakarą parodyta U. Giordano „André Šenjė“ – dėl sudėtingos pagrindinės partijos retai rodoma, kasmetinių gaivinimo bandymų sulaukianti opera. Pernai ši veikalą girdėjome su puikiai dainavusiu Vaidu Vyšniauskui, šiemet kaip poeto André Šenjė partijos atlikėjas debiutavo Algirdas Janutas, o Madaleną vaidino T. Waldner. Ją, dainavusią prestižinėse operos teatrų scenose Europoje, JAV ir Pietų Amerikoje, dažnai vadina „lenkiškosios kultūros ambasadore“. Solistės stiprū dramatiškā balsą ir nepriekaištinti gada padainuotas vokalinis numerius ši kartą galėjo įvertinti Kauno teatro publika. Tačiau, kitaip nei lanksciam serbui, artistei ne-pavyko organiškai įsilieti į komplikuotas pa-statymo mizanscenas, ir tam tikras nepatogumas neleido pasigerėti natūraliai jos vai-dyba. Ne itin susilipdė ir atlikėjų duetas – ko gero, A. Janutas po kelių spektaklių labiau perpras vaidmenį ir dainuodamas atsikratys tuštoko dirbtinumo, o ypač – negyvų rečitati-vy. Kitų atlikėjų – Ritos Preikšaitės, Vy-tauto Juozapaičio, Žano Voronovo, Kęstu-čio Alciauskio, L. Mikalausko, Raimondos Tallat-Kelpšaitės – garbei reikštū pasakyti, kad jie padarė viską, kad spektaklis įvyktų, kad nauji veikėjai darnai įsilietu į jo eiga, tačiau, matyt, pastatymas reikalauja laiko, o jo buvo nedaug... Idomus pavyzdys, kai efektingiau atrodo labiau patyrę, o ne geresnes

vokalo studijas išėjė atlikėjai. Savotiškas Kauno scenos įmantrumas...

Kauno teatro „vizitinė kortelė“, G. Verdi „Traviatos“ spektaklis, tradiciškai sutelkia dėmesį į gražią muziką ir dainavimą; tad šiam veikalui labai svarbu tinkamai parinktų solistų ansamblis. Ši kartą prie Gitanos Pečkytės (*Violetos*) ir Laimono Pautieniaus (*Zermono*) prisidėjo Kauno scenoje *Alfredo* vaidmenį pir-



Opera „André Šenjė“: Algirdas Janutas ir Therese Waldner (Lenkija).

masyk atlikęs Edmundas Seilius. Solistė operos gerbėjus nuolat džiugina savo skambaus balso galimybėmis, tik ši kartą norėjosi gal kiek švelnesniu atspalviu, trapumo. Jos scenos partneriai stebino puikiai parengtomis partijomis; be to, poliglotiškumu pasižymintis L. Pautienius dainavo lietuviškai ir itališkai, priklausomai nuo scenoje esančių personažų, suteikdamas publikai galimybę pasiklausyti

operos fragmentų originalo kalba. Klasikinis, stilistiškai vientisas, profesionaliai suvaidintas spektaklis. Beje, tris pastarąsias operas dirigavo Julius Geniušas, chorą rengė R. Tilvikas ir R. Vaitkevičiūtė.

G. Bizet „Karmen“ pradžia kėlė šiokį tokį nerimą – ar pavyks *Don Chosé* partijos atlikėjui R. Tamurai įsilieti į ankštokos scenos vyksmą. Artistas gana greitai susidoroję su jauduliu ir tapo visateisiu vaidinimo dalyviu. Jo dainavimas – laisvas, pilnakraujis, itališko tembro, o vaidyboje juntamas karštėsnis temperamentas. Žavus ir taiklus atradimas – artisto susigraudinimas, pirmame veiksme jam klausantis motinos laiško; tokia reakcija nebūdinga lietuvių tenoram, ji susijusi su L. Amerikos žmonių mentalitetu ir glaudesniais šeimos ryšiais. Prie spektaklio sėkmės prisidėjo ir kiti personažai: G. Pečkytės *Mikalela*, V. Juozapaičio *Eskamiljo* ir *Karmen* vaidmenį atlikusi Rita Preikšaitė. Jai, beje, teko nelengva užduotis – rūpintis ne vien savo sudėtinga vokaline ir aktorine partija, bet ir padėti sceniniam veiksme susiorientuoti kolegai brazilui. Ši papildoma atsakomybė neslėgė dainininkės, ji artistiškai susidoroję su visais vaidmenimis, visų pirma stilingai įkūnijusi laisvą, gaivališką čigonę.

Taigi ir šiometis operų festivalis nusiskė, supažindino su naujais vardais, pademonstravo mūsų miesto trupės potencialą, gebėjimą atskleisti neįprastomis sąlygomis, artistų kūrybingumą, žaismingumą ir profesionalumą.

**Laimučio BRUNDZOS nuotraukos**



Opera „Sevilijos kirpėjas“: Vladimiras Andricius iš Serbijos – Figaro.

## Pažaislio vasara prasideda

**Eugenija ŽAKIENĖ**

36 koncertai, iš jų 11 nemokamų; 4 simfoniniai ir 3 kameriniai orkestrai, 6 dirigentai, 4 kvartetai, 5 ansambliai ir apie 80 solistų (muzikų, aktorių ir šokėjų) iš 14 pasaulio šalių... Tokie jubiliejiniu XV Pažaislio festivalio skaičiai. O už jų slypi stengimasis nepaisant sudėtingo gyvenamojo momento ir toliau išsaugoti bei puoselėti patrauklią, solidžią, gerą vardą Lietuvoje ir užsienyje turinčią vasaros muzikos šventę.

Ko gero, penkioliktasis festivalis tės keturioliktajame išryškėjusių tendencijų kvesti ne tiek daug „brangių“ gastrolininkų, o siūlyti kuo įvairiausius vietinius projektus. Ir, be abejonių, neatsisakys anksčiau suformuotų tradicijų, prie kurių jau įprato ir kurias brangina klausytojai. Taigi tradiciškai pradžios

ir pabaigos koncertuose skambės stambūs vokaliniai-instrumentiniai opusai: A. Dvorako „Te Deum“, L. van Beethoveno Fantazija bei IX simfonija; tradiciškai savo jėgas čia išbandys stambūs muzikiniai kolektyvai: Kauno choras, didžiausiai Lietuvos orkestrai ir žymiausiai solistai. Kaip įprasta, Kauno pilyje bus rodomas spektaklis – šiemet stebėsime Justino Marcinkevičiaus „Katedros“ premjerą, skirtą poeto jubiliejiniams gimtadieniui. Matysime ir daugiau spalvingų vaidinimų – pernykštį Vilniaus operos festivalių papuošusių dvi C. Monteverdi operas, pastatytas Gintaro Varno; manau, teatru bus „užsikrėtę“ gitaristo Andreaso Maria Geremeko (Austrija) su Kauno simfoniniu orkestru parengtas „Orkestrinis flamenkas“, Evelinos Sašenko ir džiazo muzikantų šou „Visas tas kabaretas“, dainininkės Sabinos Martinaitytės ir jos mo-

kinių sumanytas projektas „Lietuvai skirta“, vokalinio vyru kvarteto „Opus vocalis“ giesmių ir dainų programa „Venite...cantemus“. Nuotaikingumo nestigis ir Johano Strausso „Muzikai ant vandens“, skambėsiančiai jachty klube, ir Baltijos gitarų kvarteto siūlomai „Kelionei laiku“.

Vasara – ne tik pramogų, bet ir naujų pažinčių, potyrių metas; turime laiko ir kultūrai, ir proginiams vakarams. Šiemet susipažinsime su Lietuvoje gimusiais muzikais Raimondu Butvila (smuikas, Lietuva-Venesuela) ir Zecharia Plavinu (fortepijonas, Lietuva-Izraelis), naujausią šiuolaikinę lietuvių muziką gros fortėpjoninis trio „Kaskados“ su bendraminciais, kelios programos bus skirtos didžiųjų romantikų F. Chopino ir R. Schumanno 200-osioms gimimo metinėms, taip pat bus paminėtas ir 135-asis M. K. Čiurlionio gimtadienis.

Muzikinis festivalis neapsieis be užsienio ansamblų ar solistų, didžiausiai jų – S. Peterburgo (Rusija) valstybinis akademinis simfoninis orkestras, dirguojamas Aleksandro Titovo, ir Europos Sajungos kamerinis orkest-

ras, kuriam vadovauja Zoltanas Tuska. Koncertuos pažįstami kauniečiams solistai: žymus pasaulio violončelininkas Aleksandras Kniazevas (Rusija) vargonuose Kauno sobre; akompanuojamas Klaipėdos kamerinio orkestro (meno vadovas Mindaugas Bačkus) W. A. Mozarto koncertus skambins Aleksandras Palej (JAV), drauge su ansambliu „Camerata Klaipėda“ ir jo vadovu Vilhelmu Čepinskui gros gitaristas Giampaolo Bandini ir bandonininkas Cesare Chiacchiarella, du koncertus surengs jaunas akordeonininkas iš N. Zelandijos Graysonas Masefieldas. Sakralių kūrinį atlikis dainininkė Rita Novikaitė su pirmąkart Kaune pasirodysiančiais Sim Min-Joung (sopranas, P. Korėja) ir Sandoru Kadaru (vargonai, Serbija).

Taigi tris mėnesius besitęsianti muzikos šventė jau prasideda, tikėtina, ji bus įdomi, dosni, įvairiaspalvė. Tereikia sekti programą ir išsirinkti patraukliausius koncertus...

# Muziejai gyvi, jiems skauda

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Gegužės 18 d. muziejai mini savo profesinę šventę ir jau kelintus metus mėgina ją šventi naktinėdami. Šventės šventėmis, tačiau kai jos baigiasi, kasdienybė į akis pasižiūri skausmingomis akimis. Atrodo, kad į muziejas – ypač. Sunkmetis visiems sunkmetis, tačiau tiems, kuriems jis tėsiasi beveik visą laiką, ko gero, atėjo išties nelengvi laikai. Vos muziejai pradėjo keisti savo ankstesnį statusą, sumanė naujas programas, prisiviliojo naujų lankytoujų, viaskas lyg ir stabtelejo. O gal ir ne? Apie tai nusprendėme pa-klausti pačių muziejininkų.

**Maironio lietuvių literatūros muziejaus direktorė Aldona RUSECKAITĖ.**

– Vis daugiau kultūros sričių skelbiiasi nebeisgyvenančios, negaliničios patenkinti pačių elementariausiu savo poreikių. Omuziejininkai lyg ir tyli. Kodėl?

– Prie Kultūros ministerijos veikia Muziejų taryba, kuri aptaria muziejininkų reikalus, rengia pasiūlymus, kartais teikia juos svarstyti Vyriausybei ar ministriui, tuomet išryškėja bendros muziejų problemos. Jas keliame ir Lietuvos muziejų asociacijos valdybos bei bendruose visu muziejininkų posėdžiuose. Asociacija vienija 87 muziejus. Kiek žinau, kuriama ir bendra muziejininkų profsajunga. O šiaip pažvelgus į Lietuvos situaciją nėra ko garsiai rėkti ir reikalauti kažko neįmanomo. Reikia elgtis protingai. Džiaugiamės, kad bent jau mūsų muziejų nenukirpta trečdalies biudžeto, kaip kai kuriuose, pavaldžiuose savivaldybei. Pastato rekonstrukcija irgi vyksta. Tačiau apmaudžiausia, kad sustabdys eksponatų išsigijimo programa. Tenka apsiriboti vien tuo, kas yra dovanama, o tai gana stichiška. Eksponatams restauruoti pinigų taip pat neskirta, nors tai labai svarbus paveldo saugojimo reikalai, pagrindinė muziejų veikla. Deja, ir jis stabdoma.

– Ironizuoju, tačiau galime manysti, kad jūsų eksponatai niekur nedings, palauks geresnių laikų kartu su naujomis knygomis.

– Viskas kur kas sudėtingiau. Mes gerai sutariame su kolekcininkais, tačiau esame nelygius konkurentai. Jei negalime iš žmogaus čia pat ir dabar nupirkti vertingo daikto, jis nueina pas kolekcininką. Tada eksponatai arba visai prarandame, arba mokame už jį daug didesnę kainą. Mūsų literatūros vertybų kolekcininkų yra mažiau, tačiau dailės kūrinių praradimas – labai skaudus. Išigijus eksponatų, atsiranda ir jų saugojimo problemų. Lietuvoje vis dar nemažai muziejų, kurių saugyklos neatitinka reikavimų.

Eksponatus restauruoti taip pat reikia net didžiausių sunkmečių, neprižiūrimi jie negrižtamai nyksta.

Parodų, renginių situacija dar nėra tokia bloga – galime rašyti projektus ir laimėti papildomų lėšų, nors ši met pagrindinis likės yra tik Kultūros remimo fondas.

Muziejininkui, muziejus vado-vui tenka daug ką irodyti, reklamuoti, rūpintis, nes niekas nieko ant padėklo neatneša.

Vis dar reikia visuomenei priminti, kas yra muziejai, kokie jie yra, kaip kinta. Daug kas nesuprantą muziejus svarbos, jo tikrosios misijos – kaupimo ir saugojimo. Juk dažnas mano tik veiklos paviršiu.

– O kaip visuomenė gali sužinoti apie vidinius dalykus?

– Nuolat bandome išairiai būdais muziejų veiklą pristatyti, atskleisti, o 2012-ieji jau paskelbtai Muziejų metais, todėl lieka viltis, kad bus daugiau dėmesio, gerų pokyčių. Reikia ramaus ir oraus žmonių švietimo.

Kartais pagrindinę kaupimo ir tyrinėjimo misiją lyg ir stumiame į antrajį planą, o grėžiamės labiau į išorių muziejų veiklą. Dauguma renginių skirti rūšiams su visuomenė, tačiau jie turi būti tik šalia pagrindinės veiklos, kuri tokiomis sąlygomis muziejininkams ir taip sunkiai įveikiamė. Gera, kad projektams skiriama finansų, tačiau jie vėlgi labiau nukreipti į veiklą su lankytuojais, o ne į darbą su eksponatais. Tampame tarsi žmonių užimtumu besirūpinančiomis įstaigomis. Pažvelgę į internetines muziejų svetaines, matome, kad labiausiai akcentuoja informacija apie įvairius renginius, o eksponatų naujienos, su jais susijusios problemos lieka antrame plane. Taip po truputį einame į populizmą. O reikėtų puoselėti žmonių šventimą per muziejininkystę. Dabar kartais ir Muziejų naktį pinigai švaistomi neskoniginoms pramogoms, nakties renginių vyksta jau gal dėl mados. Tačiau lėšas reikia taupyti ir išleisti kuo naudingiau. Kartais kyla pavojus supanašeti su populiariosios kultūros propaguotojais. Labai skaudu, kai tos mūsų gan skurdžios lėšos kartais skiriamos vienadieniam dalykams, paprasčiausiai išsvaistomas, paleidžiamos į orą. Bet kokios šventės metu muziejus turi išlikti muziejus, nesuvienodėti su bibliotekomis, kultūros centrais, bendruomenėmis susibūrimais. Europoje žmonės juk Muziejų dieną ar Muziejų naktį paprasčiausiai eina nemokamai apžiūrėti ekspoziciją, pasižmonėti, pasėdėti kavinėje.

– Kokius kelius lankytuoj link tie-siate savo muziejue?

– Muziejams niekada nereikia tikėtis greitų rezultatų. Mes rengiamo moksleivių respublikinį skaitovų konkursą rudenį ir kūrėjų konkursą pavasarį. Jie vyksta jau daugybė metų, mes užsiauginame dalyvių ir klausytojų. Kartais užėina studentų, kurių prisimena, kaip dalyvavo šiuose renginiuose. Labai svarbi ir konkursų kokybė, paremta tų sričių autoretais, kad būtų iš to pasimokyti ir ką prisiminti. Mes taip populiariaime literatūrą tarp augančių ir brėstančių jaunuolių.

Lietuvoje yra daug gabių muziejininkų. Ateina ir kūrybinga jaunoji karta, kuri sumano įdomių, originalių edukacinių programų, tačiau viską reikia daryti atsargiai, kad nepavirstume klubu ar nesupanašėtume su kitomis kultūros įstaigomis, kad vi-sada ir visur išsaugotume muziejinę specifiką.

Iš kitos pusės, patinka kam ar ne, muziejai yra konservatyvios įstaigos, kurios negali išsibaigti į šalis, todėl kartais šiuolaikinę lankytuoją pri-traukti nelengva. Dėl menko finansavimo, skirti technologijoms išsigiti, nukenuti ekspozicijų, parodui kokybę. Tačiau nepaisant visokiu sąlygų, muziejus turi būti atvira vieta lankytuojui, kiekvienas jų atėjės turi jausti pagarbą ir dėmesį. Muziejuje svarbiausia du dalykai – eksponatas ir lankytuojas. Jie tarnauja vienas kitam... Eksponatai turėtu būti pateiki am informatyviai, šiuolaikiskai ir įdomiai. Muziejai yra išlaikomi valstybės, todėl turi viska gražinti tos valstybės žmonėms.

– Dar taip nesenai prasidėjo ar vos išsigėjė muziejų modernizavimo programos. Staiga – krizė. Kaip viskas klostysis toliau?

– Edukacija plačiąja prasme dažniausiai vyksta dėl muziejininkų entuziazmo, žinoma, rašomi papildomi projektais finansavimui gauti, bet net iš negavę lėšų jie darbų neapleidžia. Muziejų modernizavimo programa, kliūdama, ilgokai užtrukusi, dabar jau įgauna pagreitį, nors bibliotekininkai gerokai mus aplenkė ir nukeliavo į priekį. Gal kaltas muziejininkų atsargumas ir konservatyvumas? Modernizavimo programa po trupu-

tę vykdoma visomis kryptimis, remia-ma iš Europos Sąjungos struktūrinų fondų ir valstybės biudžeto. Tai muziejų pastatų renovacija, rekonstrukcija, rengiami mokymai „XXI amžiaus muziejininkų kompetencijos ir gebėjimų ugdymas“ – naudinga progra-ma darbuotojų kvalifikacijai kel-ti, nes muziejininkų Lietuvos universitetai neruošia, todėl nuolatinis tobulėjimas itin svarbus. Mokymai plečia akirati, apima gana platiąs sritis: vadybą, projektų rašymo specifiką, kalbų mokymąsi, kompiuterio valdy-mą, iškalbos meną, ekspozicijų ren-gimo tendencijas ir t. t. Taip pat kelia muziejininkus išapsnūdimo, vercia naujai mąstyti ir pasitempti, geriau suprasti šiuolaikinę darbo rinką. Jau aktyviai startuoja modernizavimo programos projektas „Lietuvos integratios muziejų informacinės sistemos (LIMIS) diegimas Lietuvos mu-ziejuose“. Pradžią daro Lietuvos dailės muziejus, priimdamas po savo sto-gu informacinių skaitmeninimo centrą, suteikdamas bazę ir pirminę įran-gą. Laimėtas projektas iš ES struktūrinių paramos lėšų. Vykssta seminari-ai, aškinimai, muziejai jau atrenka svarbiausius eksponatus, derina LIMIS elektroninių katalogų formas ir bazęs kūrimą. Šioje srityje Lietuvos muziejininkų laukia labai kruopštus ir atsakingas darbas, o vi-suomenės – galimybė susipažinti su saugomais turtais.

– Jūsų muziejuje kasmet vyksta konferencijos. Ką jos duoda kole-goms ir jums?

– Mūsų muziejuje vykstančios konferencijos yra literatūrinių pobū-džio, galbūt šiuo atveju yra įdomesnės LMA Rinkinių mokslinio tyrimo sekcijos organizuojamos kasmetinės konferencijos įvairiomis muziejininkystės temomis, kurios kasmet vyksta vis kitame muziejuje. Šįmet konferencija „Lietuvos muziejini-ninkystė: raida, asmenybės, perspektyvos“ rengta mūsų muziejuje. Šios konferencijos muziejininkams nau-dingos ir įdomios, jie vieni kitus su-pažindina su muziejų mokslinėmis naujienomis, parodo ir aptaria ekspozicijas, pabendrauja. Šios konfe-rencijos vieniskai profesinio pobūdžio, kai vieni kitiems „keliaime“ kvalifi-kaciją.

Kitos LMA sekcijos taip pat aktyviai dirba, bendrauja, renkasi aptarti savo problemų: Fondų rinkinių, Švie-timo sekcijos. Mūsų muziejaus Vaiku literatūros padalinio darbuotojos sukurusios labai įdomių edukacinių programų, todėl šiemet Švietimo sek-cijos susitikimą organizavo savo sky-riuje ir parodė, kaip dirba su vaikais. Labai džiaugiuosi jų tokia drąsa...

Kiekvienais metais aptarti proble-mų susirenka ir muziejų vadovai, tačiau šįmet nesusidarė jų grupė. Atrodo, krizė ne tik finansinié...

– Ar yra ryškiai lyderiaujančių muziejų ir tokų, kuriuos reikia nuo-lat raginti vytis gyvenimą?

– Kiekvienas muziejus turi savo specifiką, todėl jų veiklą vertinti labai sunku. Tačiau šiai laikais snaus-ti ir gyventi apdulkelė muziejai ne-turi jokių galimybių – nei priklau-santys rajonų savivaldybėms, kur reikiā ypač pasirodysi savo darbu, nei respublikiniai, jau nekalbu apie nacionalius, kurie visada mums yra pavyzdys.

Atotrukius juntamas tarp keturių nacionalinių ir likusiu muziejų. Ži-noma, nacionaliniai, kaip dera, finan-suojami aukštesniu lygiu, tačiau at-sakomybės taip pat turi daugiau.

Kartais atotrukių suformuoja mu-ziejaus specifika. Mes dirbam labai daug, tačiau savo lėšų uždirbamė mažai, nes esame labiau mokomasis, švie-tiamasis muziejus. Literatūra nesu-domins itin daug lankytuojų, o vasa-rą miesto muziejai išvis lieka ištuštė-ję, nes žmonės atostogauja ir ieško

pramogų. Mūsų muziejueje po sodelio renginių – Poezijos pavasario, kasmetinės Rotušės aikštės kaimynų šventės, Muziejaus iškūrimo dienos paminėjimo – apsigyvena tyla ir ra-mybė. Negalime rengti komercinių *popsvillei* švenčių su alaus gérimalais ar trankia muzika – to daryti neleidžia šių namų etika. Lankytuojai va-sarą traukia į Rumšiškes, Anykščius, Trakus, Jūrų muziejų. Per vasaros antplūdį tie muziejai sukaupia lėšų, kurių gali panaudoti ir muziejaus veiklai.

Mes vasaromis dirbame tyliuosius muziejinius darbus. Naujai gautas eksponatas turi pereiti keletą etapų, kol tam pažvakia muziejine vertėbe: tai įregistruojamas į knygas, paso ra-šymas, tyrinėjimas, jau prasidedan-čias skaitmeninimas. Reikia šiuos darbus padaryti atidžiai, nes juk paliksime viską kitai kartai, kuri priekai-taus gavusi eksponatus be informa-cijos. Aiškinantis eksponatų istorijas ir jų detales kartais tenka dirbti be-veik detektyvo darbą. Muziejaus darbuotojai pasiskirstę pareigomis. Vie-ni organizuoja viešą veiklą, edukaciją, renginius, kiti kaupia ekspo-natus, juos tvaro, ruošia ekspozici-jas ir parodas.

Muziejininkystė yra labai plati. Todėl apmaudu, kad žmonės dažnai mato tik jos paviršių. Muziejininkai dažniau turi aiškinti ir rodyti visuomenei, kokie jų darbai, problemos, kas įdomaus jų veikloje, kokie tikslai ir išgvendinimai. Muziejuje išsi-darbinė žmonės arba greitai išeina, nes darbas jieems neprūminta, arba užsibūna ilgai, kartais ir visą gyvenimą. Tada jie jau dirba iš idėjos, kuri ir yra muziejinio darbo esmė.

**Lietuvos muziejininkų asociaci-jos atsakingoji sekretorė Lolita VALUŽIENĖ.**

„Dabar susidariusi muziejų situa-cija gal net sudėtingesnė ir blosesnė nei bibliotekų, kurios labai garsiai šaukia. Lėšų nepaliaujamai mažėja ir darbuotojų algoms, ir eksponatams. Programos sukurtos, numatytos, tačiau pinigų joms išgvendinti, deja, nėra. Visur matome nulius. Kultūros remimo fondas liko paskutinis, ga-lintis parenti muziejų veiklą. Todėl ir mes jau ruošiamės dideliam žygiumi: rengiamės vizitui pas Prezidentę.

Tiesa, net ir tokioje tragedijoje si-tuacijoje visi muziejai priversti kaip nors verstis. Dar gauna šiek tiek lėšų iš muziejų modernizavimo fondų. Tiesa, svarbios programos, kurios tik išsibėgo, dabar stringa. Tik skaitme-ninimas vyksta numatyta tvarka, nes finansuojamas Europos Sąjungos. Vi-sur kitur reikia turėti ir savo pinigu.

Girdime vis grėsmingesnių gandų, kad Vyriausybė žada peržiūrėti mu-zieju modernizavimo programą ir ati-duoti ją Kultūros ministro dispo-zicijai. Vadinas, ir lėšos bus gauna-mos iš pačios skurdžiausios ministe-rijos. Tada kyla labai didelis pavojus, kad iki numatytių 2015 m. pro-grama nebūs īvykdyta. Beveik užstri-ges pastatų ir ekspozicijų restaura-vimas, muziejų pilydymas, eksponatų pateškos. Todėl ir muziejininkų entuziasmas po truputį blėsta. Muziejų nakties renginiai praėjo gana įspū-dingai, tačiau tai neatspindi kasdie-nio darbo.

Daug diskusijų kelia ir naujoji eksponatų vertinimo tvarka. Ji visi-skai absurdiška. Ypač vertinimas sim-boliniu 1 litu. Tai kelia realų pavoju eksponatams, kurie gali dingti. Tada draudimo klausimai jau bus labai skaudūs.

Muziejų statusas šiandien labai pasikeičęs, ir tai, matyt, jaučiamas vi-suomenėje. Vien kaupimo ir saug-ojimo misijos neužtenka. Turime atsi-naujinti, nes kitaip liksiame įdomūs tik patys sau. Be lankytuojų muziejus yra visiškai miręs.

Suprantame, kad problemų yra vi-soje kultūros politikoje, ne tik mūsų sferoje. Pries akis turi naujai pareng-tas kultūros politikos kaitos gaires.

Viskas labai gražiai atrodo, tačiau kokie bus konkretūs pokyčiai, sunku prognozuoti.“

**Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus direktorius Osval-das DAUGELIS.**

„Muziejai gal ir norėtų pasisku-sti, tačiau nėra kam. Jų skolas nenu-maldomai auga, nes biudžetas nukar-ptytas visiškai neproporcionaliai. Finan-sų ministerija, regis, net nesugeba su-skaiciuoti, kiek turi nacionalinių mu-ziejų ir jų pastatų. Tai apie ką dar galime kalbėti? Pas mus daug svarbes-ni vienadienai festivaliai.

Stengiamės išlaikyti stabilią padėtį. Bandėme protestuoti, tačiau kul-tūros ministerijos buvo labai nepalan-kiai nusiteikęs. Mums sunku išsilai-kyti, nes lietuviai negali sau leisti pirkti vertingų dailės kūrinių. Lan-kytuojai taip pat kiekvienais metais mažėja, nes žmonės skaičiuoja centus.

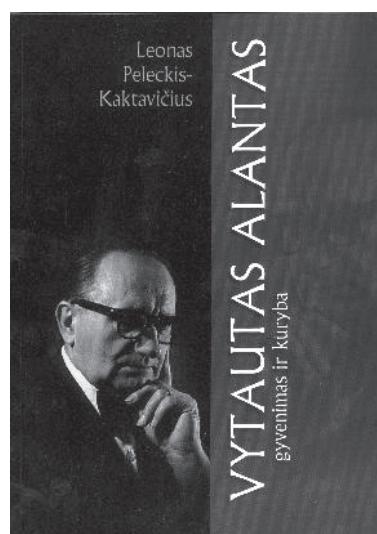
Atrodo, šiandienos valdžiai krizė yra puiki proga imtis blogų darbų. Pavyzdžiu, muziejininkams taip ir nebuvu suteiktas valstybės tarnauto-jų statusas, kuris būtų palengvinės padėtį. Galime džiaugtis bent tuo, kad néra taip blogai, kaip buvo nepraklau-somybės

# Kur taip veržiasi Vytis?

**Alfredas GUŠČIUS**

Lietuvių egzodo literatūra gana plati ir įvairi – teigiamą, kad vien tik 1944 m. į Vakarus pasitraukė 78 rašytojai. Galimybės susipažinti su jų kūryba bei veikla sovietiniais laikais, kaip žinome, buvo labai menkos, nors įvairiai būdais (dažniausiai per asmeninius kontaktus) vieno kito poeto, prozininko kūrinių tapdavo žinomas. Poetų Bernardo Brazdžionio, Jono Aisčio, Kazio Bradūno, Henriko Radausko, dar kai kurių prozininkų vardai nebuvu višiskai dingę iš literatūrinių kontekstų (bent jau žodinio tai tikrai). Tarp jų nebuvu Vytauto Jakševičiaus-Alanto, gimusio 1902 m. Sidabrade (Radviliskio r.), mirusio 1990 m. Detroite, o 1992 m. perlaidoto Kaune, Petrasiūnų kapinėse... 1989 m. leidykla „Vaga“ išleido Liuto Mockūno sudarytą išeivijų literatūros kritikos antologiją „Egzodo literatūros atšaitai“, kurioje neįspausdintas nė vienas straipsnis apie V. Alantą. 1995 m. leidykla „Alma littera“ išleido Vytauto Kubiliaus lietuvių literatūros istorijos autorinę versiją, sukėlusią daug nesutarimų; mūsų garsusis literatūrologas išsamiai supažindina su aštuoniolika išeivijos poetų prozininkų, dramaturgų, bet tarp jų V. Alanto taip pat nėra... Ir „Lietuvių literatūros enciklopedijoje“ (2001) dėmesio bei vietos V. Alantui nedaug – išvardiję šio rašytojo gyvenimo faktus ir kūrimius, pacią kūrybą Kęstutis Saldžiūnas apibūdina striukai: „Kūryboje aukštino senają baltų kultūrą, neigiamai vertindamas krikščionybės poveikį lietuvių tautai. Apraše pokario partizanų kovas, nagrinėjo emigrantų moralines problemas. V. Alanto prozai ir dramoms būdinga schemiškumas, deklaratyvaus patriotizmo tendencijos, nukrypimai į publicistiką. Kūrių stilius realistinis“ (p. 14).

Pro „geležinę uždangą“, kuria Sovietų Sajunga atsivėrė nuo Amerikos ir Vakarų Europos, buvo nelengva prasiveržti egzodo rašytojų kūrimams. Tuo labiau tokios biografijos kaip V. Alantas – juk jis buvo smetonių valdžios oficijo, laikraščio „Lietuvos aidas“ redaktorius, tos santvarkos apoletinės knygos „Žygiuojanti tauta“ autorius; šiu faktų pa-kanka susidaryti apriorinei nuomonei apie V. Alantą tiems, kuriems Antanas Smetona asocijuojasi su diktatoriniu valdymu, su asmenybės kultu ir t. t. Ir ne tik tai – kaip matysime per-



skaitytė Leono Peleckio-Kaktavičiaus monografinę biografiją „Vytautas Alantas: gyvenimas ir kūryba“\*, daug kam „uzkliuvo“ šio rašytojo filosofinės pažiūros, kuriomis vadovaudamasis jis neva bandė restauruoti senajį lietuvių tikėjimą, atgaivinti pagonybę ir pan. L. Peleckis-Kaktavičius radikalai griauna išankstinę ir stereotipinę nuomonę apie šį rašytoją ir įrodė, kad jis – viena įdomiausių asmenybų ir vienas ryškiausios talentų lietuvių egzodo literatūroje. Monografijos autorius tokio tikslo pasiekia, remdamasis seniai jo naudojamu ir patikrintu analizés metodu – faktų kalba. Su kitais dvemis egzodo rašytojais, apie kuriuos L. Peleckis-Kaktavičius yra išleides panašias monografijas, – su Kazimieru Barenu ir Jurgiu Jankumi, – jis buvo asmeniškai pažystamas ir gana aktyviai susirašinėjo, o Vytautą Jakševičių-Alantą jam teko pažinti jau objektyviai, iš šalies – iš rašytojo dienoraščių (gana šykscių), iš laiškų, straipsnių, pasiskymų, paskelbtų periodinėje neprikalusomos Lietuvos ir emigracijos spaudoje, iš kritikų bei rašytojų recenzijų, rašinių, atsiliepimų ir, suprantama, iš pačios grožinės kūrybos. Labai gausus žinių šaltinius autoriu buvo abiejų V. Alanto žmonų – Elenos Petrikaitės ir Irenos Baleišytės – prisiminimai, pasakojimai, pokalbiai, laiškai. (Elena Petrikaitė jau mirusi, o Irena Baleišytė-Alantienė šiuo metu gyvena JAV, Ročesteryje).

Faktų kalba, kruopšti analizė atskleidžia objektyvų V. Alanto asmenybės ir kūrybos paveikslą – autorių likoniskai pristato pagrindines šio rašytojo ir mastrytojo romanų, dramų, novelių, apybraižų (V. Alantas

rašė ir eileraščius) idėjas, idealus, temas, siužetus, personažus, aptaria kūrinių menines ypatybes, nevengia ivardyti silpnėsių kūrinių. L. Peleckis-Kaktavičius gerai išmano tiesą – rašytojo vardą nulemia ne duobės, iš kurias jis kartais įkrenta, o viršinės, iš kurias įkopja. Literatūros (kaip ir viso meno) istorija pilna parodokų, kuriozų, susijusių su talentų pripažinimais, populiarumais, su pratimais ir atvirkščiai – su žodeliu „ne“. Iš L. Peleckio-Kaktavičiaus monografijos ir iš „aplinkinių“ šaltinių galima daryti išvadą, kad V. Jakševičius-Alantas yra tikrai įdomus kūrėjas, kad mus iki šiol pasiekusios verbinės refleksijos apie jį téra tendencingos, nepilnos.

Minėjau, kad „Egzodo literatūros atšaituose“ apie daugiažanę V. Alanto kūrybą nėra né vienos recenzijos, todėl labai nustebi iš L. Peleckio-Kaktavičiaus monografijos sužinojęs, kad net trejetą metų išeivijos literatai, inteligenčiai, patriotai, rezistentai, vaizdžiai tariant, net apsiupotę gincijosi dėl 1951 m. pa-sirodžiuso šio rašytojo romano „Pragaro pošvaistės“ (išleido Vokietijoje, Memingene, veikusi leidykla „Tremtis“). Po dvidešimties metų Niujorke išėjo unikalus leidinys „Pragaro pošvaistės Atosvaistėse“, iš kurį sudarytojas Balys Jacikevičius sudėjo diskusijoje dalyvavusiu autorių recenzijas, straipsnius, papildydamas rinkinį vienu kitu redakcijų atmetu rašiniu bei paties V. Alanto pasiskymu... Ar daug rastume – ne tik Lietuvoje, bet ir kitur – tokios reakcijos iš kūrinių analogų? Anot kai kurų diskusijos dalyvių, panašią polemiką buvo sukelęs tik Vincas Mykolaičio-Putino „Altorių šešėly“. Bet, pasak diskutanto Broniaus Railos, Putino romane „paliestoji problema buvo žymiai smulkesnė ir suvesta į asmeninio pašaukimą dalyką. (...) Problema buvusi aštresnė ir drama gilesnė, jei tas kunigas drauge būtų susimastęs ir dėl paties Dievo teisės zo žingsnius rikiuoti“.

Šis poleminis romanas yra ir raktas, padedantis suvokti atsiradusią opozicinę opinią, kilusią visų pirma V. Alanto kūrybos vertintojų krikščioniškosios-klerikalės pasaulėžiūros sparne. V. Alantas turėjo originalų požiūrį į Lietuvos senovę, tačiau sutapatinėti jo su neigiamo krikščionybės lietuvių tautai įtaka negalima. V. Alanto požiūris – platesnis, jis siekė suaktyvinti, net surevoliu-

cinti Lietuvos dabartį senovėje glūdincios romantiškos dvasios, pozityvios mąstysenos, aktingos jėgos svais, tartum norėjo įrodyti Charleso Dickenso sentencijos „Nėra prasmė prisiminti prieit, jei ji neturi itakos dabarciai“ teisingumą. 1932 m. Borisas Dauguvietis Valstybės teatre Kaune pastatė V. Alanto dramą „Užtvanka“, turėjusią didelį pasisekimą tarp žiūrovų, tačiau užpykdžiusią „valdanciuosis sluoksnius“, nes pješės herojus (protagonistas) buvo užsimojes labai kategoriskai – sudeginti visas Lietuvos lūšnas, bakūžes, išnai-kinti pelkynus ir kurti ūki Europos pavyzdiu... Taigi senovė V. Alantui nebuvo tik samanotos bakūžės bei idealistinių herojų garbinimo objektas. Jeigu V. Alantas „aukštino senąjį balto kultūrą“, tai nereiškia, jog jis pats buvo herbačiauskis tipo mistikas; tas faktas, kad jis 1931 m. literatūrinio derliaus apžvalgoje neatkreipė dėmesio į B. Brazdžionio poezijos rinkinį „Amžinas žydas“, sako, kad jam buvo artima tik aktyvi, revoliucinė romantika. L. Peleckis-Kaktavičius skiria daug dėmesio V. Alanto filosofinių ir religinių pažiūrų genezei, jų skaidai, iš kurių iškyla ryški rašytojo bei mąstotojo figūra, galėjusi kompetentingai diskutuoti su žinomais to meto filosofais: Stasui Šalkauskiui, Stasui Yla, Juozu Gimiumi.

Ir minėtame romanė, ir „Amžinajame lietuviuje“, ir dilogijoje „Šventaragis“ pagoniškoji Lietuva V. Alantui reikalinga ne kaip aukštinimo ar idealizavimo objektas, o kaip polemikos mąstant apie XX a. tragedijas, humanizmo nuosmukį atspirties taškas, kaip dvasinės ekspresijos kūpinas simbolis. Studijavęs užsienyje, išmoko keliai užsienio kalbas, pats ryžtingai stojęs į kultūrinį tau-tos atkūrimo darbą, jis ir kitiem neleido apkrepsti, tenkintis mesci-niška rutina, siekė Lietuvos visaveriškumo, pažangumo Europoje. Štai koks ekspresyvus V. Alanto požiūris į Vytį: „Pagalvokite, kur jis taip lekia. Kodėl žirgo raumenys taip kie-tai įtempti? Kodėl raitelis taip smar-kiai pasidavęs į priekį? Kodėl tiek raitelis, tiek žirgas turi tik vieną mintį: „Priekin!“? Ar jums neatėjė į gal-vą mintis, kad mūsų Vytis ryte ryja erdvę? Jis skuba, jis skuba, jis be-galo skuba!.. O mės?“ Pagrindinis V. Alanto – ir mąstytojo, ir rašytojo – rūpestis visada buvo lietuvių tau-tos išlikimo istorijoje klausimas, sa-vaimė didesnis už atskiro individu ar šeimos likimą. O keliant globalius klausimus grožinėje prozoje, ypač turinčioje epinių ar epopėjinį užmoju, sunku apsieiti be publicistiškinių, poleminių žanrų pagalbos, ku-

rių, kaip žinome, nevengė nei Levas Tolstojs, nei Thomas Manns, nei kiti klasikai. Suprantama ir tai, kodėl Alfonsui Nykai-Niliūnui ar kitam subjektyvistinio talento kūrėjui pirmiausia užkliūdavo šitie V. Alanto kūrių elementai. Tačiau atsistojus į kitokios pasaulėjautos vertintojų pusę, dar lengvai būtu surasti trūkumų paties A. Nykos-Niliūno kūryboje...

V. Alanto kūryba, sakycią, uni-kali ir tuo, kad jis atsirado presų, konvejerių ūžesio, tepalų smarvės fone – beveik dvidešimt metų rašytojas dirbo Fordo fabrikuose, po šešias darbo dienas per savaitę ir po dešimt valandų kasdieną... Romantikas, idealistas ir rūsti, alinant tikrovę, dažni darbininkų streikai, ateidimai iš darbo, pi-nigų stygijus. Fabrikas padėjo atsirasti romanui „Amžinasis lietuvis“, kuria-me daug autobiografinių bruožų, bet nemažai ir apibendrinimų – lietuvių sunku palaužti, ypač jei jis suformuotas tarpukario Nepraklausomybės idėjų, jei sugeba pajausti protėvių dvasinę stiprystę. Sulaukės nemažai kritikos dėl pagonybės restauravimo, V. Alantas atsakydavo: „Tegul mūsų savitarpio santykiai bus grindžiami ne ambicijų ir „dinastinių“ užmačių, bet lietuviškos tolerancijos. (...) Amžiniosios ugnies ir Kryžiaus Lietuvos turi tarnauti naujosios didesnės ir gražesnės Lietuvos atstatymui“ (p. 171).

Džiugu, kad šiandien, nors ir pa-vėluotai, istorinė teisybė atkura – L. Peleckio-Kaktavičiaus monografinė biografijoje V. Jakševičius-Alantas išskleistas visu pločiu, parodytas visu ūgiu. Džiugu ir tai, kad jau laisvos Lietuvos skaitytojams atsiranda viena kita galimybė susipažinti su V. Alanto kūryba – 1992 m. Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla perspausdino publicistinę knygą „Tauta istorijos vingiai“, 1998 m. leidytą „Vaga“ – istorinio romano „Šventaragis“ I ir II tomas, 2002 m. literatūros almanachas „Varpai“ publikavo penkių veiksmų istorinės tragedijos „Daumantė“ pirmąjį ir antrąjį veiksmą. Beje, istorinė teisybė atkuriama ir ne akademiniu būdu – V. Alantas įrašytas į Tautos dvasios puoselėtojų gretą. Tai – dailininko Antano Rimanto Šakalio Lietuvos vardo paminėjimo 1000-metės proga sudarytas iškilias išmokybių šimtukas; toms asmenybėms įamžinti jis sukūrė ir išleido meniskus suvenyrinius vokus; vienas jų skirtas V. Alantu.

\*Leonas Peleckis-Kaktavičius, *Vytautas Alantas: gyvenimas ir kūryba*. – Šiauliai: „Varpai“, 2009.

## Pašto karvelis

# Kaip danguje, taip ir...

Gerbiamas redaktoriau, su nuostaba perskaite „Nemune“ sarkastišką paskvilį, piktai besyčiojančią iš „šizofrenikų“ bei „paranojikų“ „aktyvistų“, kukliai, kaip ir milijardai žmonių visame pasaulyje remiančiu ekologinį judėjimą, panoramą ši tą pranešti Jūsų autorui p. Jakūčiūnui, palaimingai „gyvenančiam beveik miške“. Nesi-leisdamas į svarstymus, ar reikėjo 14 mln. kainavusios Sereikiškių parko rekonstrukcijos, dabar, kai miesteliuose masiškai uždarinėjamos ligoninės, mokyklos, o nemaža šalies gyventojų dalis minta tik bulvėmis ir kruopomis, nori pasakyti p. Jakučiūnui, kad man tenka kiekvieną savaitę pervažiuoti Lietuvą skersai ir išilgai įvairiomis kryptimis, visur sutikti daugybę miškavežių, pakrautų ir brandžių qžuolų, ir liaunu berželių. „Kaip danguje, tai ir ant žemės“, matyt, medžių naikinimas yra labai pelningas verslas, nes daugelyje miestelių ir kaimų, kur nėra lešų net bibliotekai išlaikyti, vyksta vietinių želdinių „rekonstrukcijos“, iškertant medžius ir „uz-trinkeliuojant“ paskutinį gyvenvietės gely-ną ar veją. Tas pats vaizdas ir senųjų Žemai-

tios bažnyčių šventoriuose bei kapinėse, mat „rudenį medžių teršia aplinka“. Jeigu p. Jakūčiūnui mąstymui artimesnė simboliai ir metaforų kalba, jis galėtų nuykti į mūsų garsiuosius pajūrio kurortus. Palango galėtų pereiti daugybę metų vešlia žaluma garsejusi Birutės aleja, kurioje visi medžiai iškirsti, o jų vietoje – trinkelų ornamentai. Šalia ženklo, žyminčio kompozitoriaus Balio Dvariono sodybą, – medžių stagrai. Matyt, pengeriant muziką, vieno palikta 1/4, o kito – 3/8. Atrodo labai „urbanistiškai“ ir ne „paranojiskai“. Mieloje Juodkrante iš miškų į Lietuvą išejęs autorius turbūt labai nudžiugęs vėtoj šimtmecius prie sodybų žaliavinių veju ir gelynu radęs tas pačias „trinkeluo-tas“ erdes, dailiai papuoštas dirbtinėmis gėlėmis betoniniuose puoduose... Ką gi, galėčiau p. Jakučiūnui tokius faktus faktelius surašyti į ne mažesnės apimties knygą nei jo šaunus romanai, bet kadangi jo požiūriu, matyt, esu tik „durnas aktyvistas“, raudantis dėl kiekvieno šabakstyno, tai pasiūlysius asmenybės, kurios tikrai neapkaltinsi „pagonybės reliktu“ puoselėjimu, teksta. Manau, pa-

trumpintas jis galėtų būti įdomus ir naudinges vienems „Nemuno“ skaitytojams.

**Gytis PADEGIMAS**

P. S. Šio laiško Jums nebūciau rašęs, jei prie kelerius metus „Spinter tyrimų“ duomenimis 92,2 proc. šalies gyventojų nebūtu tvirtinę, kad jie nesidomi aplinkosaugos temomis, o 61 proc. – kad jie nepuoselei gamtos. Ką gi, prieš kelias savaites vienos Vokietijos radijo stoties žurnalistas su neslepiamu karteliu manęs klausinėjo, kodėl Lietuvoje taip apmirusi ekologi-

ne sąžinė, ekologinis judėjimas – bejegis ir nėra Zaliųjų partijos. Nusiūsiu jam išverstus A. Jakūčiūnui „Graudžius verksmus“, ir viskas taps aišku. Kažin ką jis pagalvos apie „Nemuną“, nes tokia lektūra normaliai panaulyje gali pasirodyti tik kokiame nors lentpjūvių ar celiuliozės fabrikų „karalių“ kišenėje sedinčiame geltonajame tabloide...

P. P. S. Šiaip jau mąstytojas, kurio tekstą Jums siunčiu, tokius rašinius kaip „Graudūs verksmai“ vadino „mirties kultūros“ apologetika...

## Medis kaip gyvenimo ir augimo simbolis

**Popiežiaus Jono Pauliaus II kalba Bad Zekingeno miesto delegacijos garbei**

**Gerbiamas Vyskupe, mielos seserys ir broliai!**

Mes visi jaučiamės didžiai pagerbti, ga-vę dovanę Kalėdų eglę, kurią jūs atvežėte iš savo tėvynės į Romą. Šioji Švarcvaldo eglė yra Jūsų glaudaus ryšio su Petro ipé-diniu simbolis, o kartu ir gyvas Freiburgo Bažnyčios sveikinimas visiems, per Kalė-das tiek Romos mieste, tiek visame Žemės rytulyje susivienijantiems apie krikščionybės centrą.

Dékoju visiems, paruošusiems šią dovaną. Džiaugiuosi, kad jūs tiesiate tiltus tarp Europos šalių. Tad sveiki atvykę Romon!

Paskutiniu metu, žvelgdamas pro savo kabineto langą į Sv. Petro aikštę stovi medži, nejučia pasinėriau į vidinius apmąstymus. Dar savo gimtinėje labai mėgau medžius. Užtenka pažvelgti į juos, ir jie ima tave kalbinti. Vienas poetas, gimus netoli jūsų kraštų ir gyvenęs prie Bodeno ežero, laikė medžius itaigais pamokslininkais. „Jie nebruka taisyklių ar receptų, o tik paprasčiausiai skelbia se-niausiajį gyvenimo įstatymą.“

# Kaip padaryti amžinumą patvaru

Andrius JAKUČIŪNAS

Lietuvoje įsibėgėjo dievai žino, kelintasis (pabodo kiekvienąsyk tikslintis) tarptautinis poezijos festivalis *Poezijos pavasaris*, kuris, deja, dievai žino, kelintąjį kartą bus kaip du vandens lašai panašus į ankstesniuosius. O juk kiekvienais metais slapčia viliamės – to paties vyliaus ir pernykščiam straipsnyje – kad kitąmet bent renginių vedėjai žodžio „poezija“ netars progessiu (vien tai padarytų festivalių respektabilesnį). Ką jau kalbėti apie protu nesuvokiamą poezijos paukštęs gabenimą emigrantams į tolimus užsienius, tarsi jie ten kasdien tašytų prakaitą tėvyninės poezijos ritmu ir iš visų neblogų dalykų pasaulyje labiausiai ilgėtusi, sakykim, Rlando Rastausko. Visgi tat – niekai. Vienodusas, pastovumas, kaip ir nepigus dvasingumo eksportas turbūt nedvasingiausiam luomui (be abejo, sakau tai su pašaipa) nėra ta didžioji blogybė, kurią galėtume panaudoti kaip argumentą prieš festivalį, tačiau tokį renginių kaip vakaronė „Naktiniai skaitymai prie laužo“ VU Botanikos sode Vingio parke, vykusi gegužės 22 d., neturėtū būti. Visiškai suprantama, kad (turbūt) pats neformaliausias ir – ne-pabijokime to žodžio – anarchistiškiausias Poezijos pavasario renginys, kuriame faktiškai niekuomet nebūdavo išsiverčiamas be vulgarokų išsišokimų ir neva poetų svyruliu, seniai kėlė rengėjams galvasopį, ir būtinybė poetinėms šešionėms su-teikti naują apdarą keletą pastarųjų metų tiesiog badė akis, tačiau tai, ką išvydome šeštadienio vakarą, yra vi-siškai nepateisintina. Vadinamąja poetinę „vakaronę“, kurioje iš esmės nebuvu pačių poetų, gal tik R. Stankevičius ir keletas jaunuju, užpildė kaimo kapelos gūdus baubimas, bardū naivus čiulbesys ir negausių literatų mėgėjų posmai apie tévynę. Ke-li rašytojai svarstė, kokį supratimą apie dabartinę poeziją išsineštą atsitiktinai būtent šiame renginyje apsilankęs žmogus „iš gatvės“. Trupai tariant, buvo nyku ir liūdna. Prismenant, koks šis renginys būdavo prieš trejetą ketvertą metų, tuo la-biau prieš dešimtmetį, anos dienos

bevasis pasitirlrlenimas vingpar-kyje atrodė kaip baisus, protu nesuvokiamas dekadansas, tiesiog reikalaujantis, kad ateityje iš jo būtū pasimokyta. Kita vertus, gal jau ir nėra mokytis, jei nesuspėta to padaryti iki šiol. Iki gegužės 22-osios buvo du keliai – reformuoti renginį arba jo neberengti, nūn, mano galva, li-kęs tik vienas: laikytį jį išsisémusiu ir daugiau neorganizuoti, priešingu atveju visokie viliai normanai ir pa-našūs gudruolai, iš gandų patyrę apie fiasko, galés pasimēgaudami klykti, kokį esą šlamštą daro vadina-masis „oficiozas“ (nors to oficiozo – né kvapo), ir, deja, jie būtū be-veik teisūs. O šitokio malonumo mes jiems neturėtume suteiki.

Beje, kai kurios ankstesniųjų Poezijos pavasarių apmaudžios klaidos sėkmungai taisomos: antai pernykštis „Poezijos pavasario“ almanachas išejo net su dvieju kompak-tinėmis plokšteliemis – viena parengta literatūros kritiko Virginijaus Gasiūno, joje skambėjo pačių poetų skaitomi kūriniai, antroji – S. Jačėno inicijuotas aktorinio poezijos skaitymo projektas, kuriuo nuoširdžiai žavėtis ištengė ne visa auditoriya. Kadangi tarp pastarųjų buvau ir aš, nesuvokęs interpretacijos gily-bės, be galio džiaugiuosi, kad šiemet nereikia kartotis ir iš naujo užsi-traukti skaitovų rūstybės – plokšteli ir vėl tik viena, o jos tikrai smagu klausytis, nors kai kam galbūt gali iškilti dvejonių dėl kai kurių auto-rių pasirinkimo. Joje įrašyta Henriko Algio Čigriejaus, Zitos Mažeikaitės, Dovilės Zelčiūtės, Nijolės Daujotytės, Rimanto Kmitos, Lau-ryno Katkaus, Donato Petrošiaus ir Vytauto Stankaus eiléraščių. Labai nustebino, kad kai kurios žiniasklaidos priemonės pateikė pranešimą, jog poetų eilérašciai „skaitomi aktorių“ – tikėtina, tai tik inercija, bet gali būti, kad ji iliustruoja, jog pas-mus poezija vis dar labiau suvokima kaip teatrinė tradicija (t. y. nesu-prantama, kad poeziją gali skaityti ne aktorius), kuriai būtinės patosas ir išgyvenimo regimybė, bet ne kaip savarankiškas menas, kurio kokybei atlikimas balsu visiškai nereikšmingas. Sutikime, baisoka tikimybė.

Galbūt vertėtų trumpam stabtelėti

ties pačiu almanachu, kurį šiemet sudarė poetas Armas Ališauskas. Išlai-kęs tradicinį formatą (galbūt tai ge-rai) bei tradicinę „kiekvienas po ke-lis eiléraščius“ kompoziciją, sutvirtintą neryškiomis (ar apskritai iliuzinėmis) prasminėmis jungtimis, jis atrodo malonus ir patrauklus kaip suvenyras, tačiau pats savaime, jei nežvelgtume iš jų kaip i didžiulio konteksto dalį, nebylus, chaotiškas ir, savaime suprantama, tuo pat pa-dėtinas iš lentyna greta ankstesniųjų almanachų. Šitaip teigiu ne tik todėl, kad almanachai apskritai yra sunkiai paskaitomi; gali būti, didžioji jo misija yra konteksto liudijimas, o šis geriausiai atskleidžia, jei po-ranka turi ne vieną, o bent kelias išvai-rių laikotarpiai knygeles liudytojas – taigi ir knygų lentyna šiuo atveju yra ne užmarštis metafora, o prasmingos būties simbolis. Beje, ir pats sudarytojas almanacho sutiktuvu vakarą LRS rašytojų klube ne kartą minėjo konteksto reikšmę, vadina-si, ir jis puikiai supranta, kokia ne-apibrėžta, kebli almanacho kūrėjo misija ir kad tą misiją šiaip jau nepa-kenktų sutvirtinti kokiai nora nau-jais kriterijais ar apskritai kitokia koncepcija. Bet ką nors keisti, žinia, įmanoma tik visiems susitarus – manau, ši tą galima nusisiūrėti nuo PDR almanacho, ir tai visai nebūtū nesą-zininga. Juk ir PDR, ir PP – visų.

Labai smagiai nuteikė Vlado Braziūno fotografijų paroda LRS – drė-čiau pastebėti, viena geriausiai klubo bent per pastaruosius keletą metų ir pati pirmoji Rašytojų klubo paroda, kurią laikau esant vertą būti aprašytą šioje skiltyje. Kodėl? Nes V. Braziūnas akivaizdžiai tobulėja kaip fotografas, kasmet jis vis sun-kiu atskirti nuo profesionalo, nors, sako, nuotraukų jis vis dar nedrysta apipjaustyti ar kaip kitaip redaguo-ti. (Betgi nūn, kai ir profesionalioji fotografija nepernelyg gerbia *photoshop*, tai darosi panašiau į laiky-seną.) Tiesa, „fotografuojančio poeto“ pašaipoką etiketę nusipurtynė labai lengva, o *profanauti* smagu tik su išlygom, tačiau V. Braziūnas, regis, kryptingai to siekia, kas-kart sugaudamas kolegas rašytojus vis paprastesnėse situacijose, vis reikšmingesnus savaime, o juk dar

ne taip seniai, regis, džiūgaudavo tiesmukai užfiksavęs kieno nors pa-girias ar prarejtusi burną. Matyt, suprato, jog tokio prikišamumo tikram menui nė nereikia.

Šiek tiek nustebino šių metų Po-ezijos pavasario premijos. Tiesa, ne visos. Tradicinė Vilniaus mero pre-mija šiemet visiškai prognozuojama paskirta Poezijos pavasario iš-vakarėse mirusiam poetui Jonui Strielkūnui. Tačiau žinia, kad šių me-tų Poezijos pavasario laureatės titu-las skirtas poetei Z. Mažeikaitei už 2009 m. išleistą rinkinį „Tenoriu bū-ti“, trenkė kaip perkūnas iš giedro dangaus. Negražu turbūt girtis savo nekompetencija, tačiau iki šiol ne-su skaitės nė vienos šios viešajame diskurse veik nedalyvaujančios au-torės eiléraščio eilutės, nieko neži-nau apie asmenybę, todėl ir koks nors komentaras neįmanomas. Ta-čiau Z. Mažeikaitės laimėjimas, ku-riji ji pelnė po, atrodo, dvidešimt tre-jų metų pertraukos išleidusi *trečiąjā* knygą, beje, yra labai geras ak-muo i daržą tiems avigalviam, ku-rie vapa apie korupciją poetinių pre-mijų teikimo užkulisiuose ir pan. Zigmo Gėlės premija už poetinį debiutą skirta jaunam poetui Vytautui Stankui.

Kita vertus, nepaiškinamumo dėmuo skiriant premijas išlieka sta-bilus – turiu galvoje ne anksčiau mi-nėtuosius apdovanojimus, kurie gal-būt nekelia abejonių, o jaunuju skaitymų komisijos veiklą ir jų iš-rinktą nugalėtoją Aivarą Veiknį. Ryškios R. Stankevičiaus įtakos ne-išvengės, su poetinėmis formomis neretai nesusidorojas poetas, kuris, be to, turi talentą skaitymams išsi-rinkti silpnesniuosius savo tekstus, nūdieną galbūt ir nėra tas žmogus, kurį vertėtų skubeti apdovanoti, juo labiau kad tuose paciuose skaity-muose dalyvavo ir, regis, geresni po-etai – Ilzė Butkutė, Aušra Kaziliūnaitė ir Tomas Petrus. (Aisku, sė-kmė yra bent tai, kad laurai iš inercijos nebuvu skirti nykiai pasirodžiu-siam šių metų PK konkurso laimė-tojui Mindaugui Nastaravičiui.) Ap-skritai žvelgiant į A. Veiknio poetinę karjerą susidaro išpūdis, jog kas nors iš vertintojų jo talentu tiki la-biau nei jis pats, iki šiol vis dar su-

gebantis surimuoti „laikas“ ir „vai-kas“, ir savo dėmesiu gabiam jaunuoliui galbūt net kiša kojų, trukdydamas ramiai pabūti „nesupras-tam ir neįvertintam“. (Absurdiška si-tuacija: daugybė poetų nėra skaitę nė eilutės A. Veiknio kūrybos, ta-čiau yra bent puse ausies girdėjė, esą šis *labai gerai* rašo.) „Bendras ly-gis: daug Stankevičiaus klonų, ny-kus lyrižmas, padrikas stilius. Daug „Naujosios Romuvos“ auklėtinį, labai silpnas Tomas Taškauskas. Ori-ginaliausias buvo T. Petrus, per-skaitęs tekštą apie šetoną. Toks išpū-dis, kad visi susirinko nelabai žinodami, ko nori – taip pat ir komisija, nes konkursą laimėjo A. Veiknys, kuris skaitė silpną (ir, atrodo, dar ne-baigtą) sonetą *vainiką*, – „Nemu-nui“ sakė komisijos narys, poetas Marius Burokas. (Komisijoje taip pat dalyvavo Janina Riškutė, Andrius Konickis, V. Gasiliūnas, Eglė Juodvalkė ir Gintarė Adomaitytė – aut. past.)

Apie pusę dalyvių sudarė bardai, (ne)samoningai kopijuojantys Ali-nos Orlovos stilių. Kai kurie jų įdai-navo R. Stankevičiaus tekstus. Išsky-rus vieną jaunuolių, kuris atliko gan siurrealistinę dainą apie partizanus, muzikinę pusę buvo beviltiška ir dar sykį prikišamai parodė, kaip naivu ir nepagrįsta dainuojamą poeziją. Gaila, bet vilties, kad šie nesuderinami pradai pagaliau bus atskirti, kol kas nedaug.

Pavasariško festivalio svečiai ke-liauja po visą Lietuvą. Apdovano-jimai tradiciškai bus įteikiami Kau-ne – mūsų laikraščio redaktorius, da-bar ir LRS Kauno skyriaus pirmi-nikas, yra neformaliai pažadėjės, kad anksčiau nežmoniškai ilgas renginys siemet susitraukas iki dviejų valandų. Beje, gal tai duotų impulsą susitrauk-ti (vadinasi, ir įgauti apčiuopiamės struktūros, *pagerėti*) vilniškiams baigiamajam vakarui VU Sarbiev-jaus kieme, vyksiančiam gegužės 30-ają, visuomet nuilsindavusiam savo pernelyg vangiu, trūkčiojančiu ritmu. Jei rengėjams užteks valios suteikti mikrofoną tik tiems, kurie to tikrai nusipehlė, galėsime sakyti, kad ir vi-sas Poezijos pavasaris nuo šiol mie-lesnis, gražesnis ir, be abejo, amži-nesnis, negu mes, mirtingieji, galime numanyti. Visgi reikėtų pamąstyti apie tai, kaip tą amžinumą padaryti patvaru ir nebanalu. O tai – jau visai kitas klausimas.

## Pašto karvelis

# Kaip danguje, taip ir...

Atkelta iš 9 p.

Pavasario žydėjimu, vasaros branda rudenio vaisiai ir žiemos ap-mirimu medis tarsi atskleidžia mums gyvybės paslaptį. Todėl žmonės nuo seniausiu laikų vis sugrįždavo prie medžio įvaizdžio, siekdami išsiaiškinti esminius klausimus savo pa-čių gyvenime.

Deja, mūsų laikais medis neretai yra iškalbingas veidrodis, atspindin-tis žmogaus elgseną savo aplinkoje, visoje Kūrinijoje. Mirštantys me-džiai yra tarsi nebylūs priekaištai,

įspėjantys, jog yra žmonių, akivaizdžiai nevertinančių nei gyvybės, nei pačios Kūrinijos, nesuvokiančių šios dovanos didybės, o tik šaltai apskai-čiuojančių naudą ir pelną. Ir tik pa-mažėle ryškėja, jog ten, kur miršta medžiai, galiausiai žūva ir žmogus.

Mums, žmonėms, kaip ir me-džiam, reikia plačiai išsikerojusių šaknų, pasiekiančių žemės gelmes. Juk nepalūžta tik tas, kurio šaknys siekia giliausiai esančius derlingos dirvos kladus. Jis stiebias aukštyn į saulę, kad galėtų gerti jos šviesą, ir kartu yra pakankamai tvirtas, kad

galėtų apsiginti nuo vėjų ir vėtrų. Leidžiant sau nekreipti dėmesio į pamatus, egzistencija tampa panaši į šaknis, pakibusias ore.

Šventasis Raštas įvardija mums tą pamatą, ant kurio galėtume statyti tvirtą savo gyvenimo būstą. Apa-atalas Paulius duoda mums gerą pa-tarimą: būkite jame įsišakniję ir ant jo statykite, tvirtékite tikėjimu, kaip esate išmokyti, kupini dėkingumo (plg. Kol 2,7)

Medis Šv. Petro aikštėje kreipia mano mintis dar viena linkme: jūs pastatėte jū šalia prakartėlės ir papuo-

šėte Kalėdoms. Ar neprimena visa tai rojaus, gyvybės medžio sodo vi-duryje, o kartu – gėrio ir blogio pa-zinimo medžio? Su Dievo Sūnaus gimimu prasideda naujoji Dievo kū-ryba. Anų laikų Adomas norėjo būti kaip Dievas ir valgė vaisius nuo pa-zinimo medžio. Jézus Kristus, nau-jasis Adomas, turėdamas Dievo pri-gimtį, godžiai nesilaikė savo lygy-bės su Dievuu, bet apiplėsė pats save, priimdamas tarno išvaizdą ir tapda-mas panašus į žmones (plg. Fil 2,6): nuo gimimo iki mirties, nuo prakar-tėlės iki kryžiaus. Nuo rojaus me-džio atėjo mirtis, nuo kryžiaus me-džio – gyvybė. Tad medis, stovintis šalia prakartėlės, primena mums ir kryžių, gyvybės medį.

Gerb. Vyskupe, mielos seserys ir broliai! Darsyk išreiškiu jums nuo-

širdžiausiai savo padéką už jūsų ka-lėdines atnašas. Prūmkite kaip at-sakomąjį dovaną medžio skelbia-mą Evangeliją, kurią psalminkas apibūdino tokiais žodžiais: „Lai-mingas, kas Viešpaties įstatymu džiaugiasi ir šnabžda jo mokymą dieną ir naktį. Jis yra lyg medis, pa-sodintas prie tekančio vandens, duodantis vaisių laikui atėjus, tas, kurio lapai nevysta. Ką tik daro, jam sekasi“ (Ps 1,2).

Šiomis mintimis lydžiu jus ir jū-sų artimuosis bei draugus namo, linkėdamos laimingą ir linksmų Kalėdų švenčių. Kiekvieną pradžią Naujaisiais metais telydi Viešpaties malonę ir pagalba. Jūsų tévynės glo-bėjas šv. Florijonas tebūnie galin-gas jūsų užtarėjas. Iš visos širdies tei-kiu jums apaštališkai palaiminimą.

89-ojo kūrybinio  
sezono gegužės–  
birželio mėnesiu  
repertuaras



**27 d., ketvirtadienį, birželio 2 d., trečadienį, 18 val.** Ilgojoje salėje – Antono Čechovo „Palata“. Ligos istorija. Inscenizacijos autorius ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 50 Lt.

**27 d., ketvirtadienį, 19 val.** Mažojoje scenoje – Danielio Dasino „Paskutinė Diuranų daina“. Išpažintis. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 20, 25 Lt.

**28 d., penktadienį, 18 val.** Tavernos salėje – Tonino Guerra „Ketvirtuoji kėdė“. Vienos dalių komedija. Režisierius Rolandas Atkočiūnas. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25, 30 Lt.

**29 d., šeštadienį, 18 val.** Ilgojoje salėje – Timothee de Fombelle „Švyturys“. Monospektaklis. Režisierius Gintaras Varnas. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

**30 d., sekmadienį, 18 val.** Ilgojoje salėje – Bernardo Marie Kolteso „Sugržimas į dykumą“. Drama. Režisierius Artūras Areimai. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

Teatro kasa veikia kasdien 10.30-19 val. Informacija tel. 8-37 22 40 64, [www.dramosteatras.lt](http://www.dramosteatras.lt). Bilietus taip pat platina TIKETA.LT.

**29 d., šeštadienį, 18 val.** Vytauto Balsio „Žmogus medyje“. Vienos dalių tragikomedija. Režisierius V. Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

Bilietu teirautis: M. Daukšos g. 34. Tel. 8-37-408470, 226090, [www.mazasisteatras.lt](http://www.mazasisteatras.lt)

### Kauno valstybinis lėlių teatras



**29 d., sekmadienį, 12 val.** Mažojoje scenoje – „Meškiuko gimtadienis“. Muzikinė fejų pasaka. Nuo 3 m. Režisierė R. Bartninkaitė. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

**30 d., šeštadienį, 12 val.** „Katės namai“. Pagal S. Maršako pasaką. Nuo 5 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilieta kainos – 8, 10 Lt.

Bilietai parduodami teatro kasoje ketvirtadieniais ir penktadieniais 11-17 val., šeštadieniais ir sekmadieniais 10-14 val. Informacija tel. 8-37 220061, [www.kaunoleles.lt](http://www.kaunoleles.lt).

### 29 d., šeštadienį, 18 val.

Kauno miesto mišraus cho- ro „Kamertonas“ 15-os me- tu jubiliejinis koncertas. Dalyvauja: Kauno mišrus choras „Kamertonas“ (meno vadovas ir dirigentas Kęstutis Jakeliūnas), chorumeisteris Augustinas Kantas; solistai Rafailas Karpis (tenoras), Artūras Mikoliūnas (fagotas), Juozas Kuraitis (saksofonas), Seržėjus Krinicičas (gitara), Nerijus Ardzevičius (bosinė gitara), Aldas Danėlius (mušamieji), Aušra Gakaitė (fortepijonas). Programoje Josef Gabriel Rheinbergerio, Sergejus Rachmaninovo, Atahualpa Yukanqui, Erico Whitacre'o, Gintauto Venislovo, Jono Tamulionio, Giedriaus Svilainio, Raimundo Martinkėno ir kitų kompozitorų kūriniai. Bilieta kaina – 10 Lt.

Bilietus platina TIKETA ir Kauno filharmonijos kasos. Informacija tel. 8-37 20 04 78, [www.kaunofilarmonija.lt](http://www.kaunofilarmonija.lt)

### Kauno kultūros centras „Tautos namai“

**27 d., ketvirtadienį, 19 val.** Kauno kultūros centre „Tautos namai“ (Vytauto pr. 79 / Kęstučio g. 1) – asociacijos „Teatronas“ penkių žmonių monospektaklis „Tik viena duota“ pagal G. Aleksos pjesę. Režisierius Gildas Aleksi, dailininkė Bartė Liagaitė. Bilieta kaina – 5 Lt. Bilietai parduodami 1 val. prieš renginį.

**28 d., penktadienį, 18 val.** Kišiniovo (Moldavija) Jan Kranija licėjaus vaikų folkloro ansamblis „Opincuta“ koncertas. Renginys nemokamas.

**29 d., šeštadienį, 12 val.** tradicinis respublikinis vyresniojo amžiaus žmonių chorų festivalis „Broliai, sesės, uždainuokim“ (vadovas Mindaugas Šikšnias). Renginys nemokamas. **15 val.** vaikų dainos ir šokių teatro „Vaidilutė“ baigiamasis koncertas (vadovas Edmundas Alseika). Renginys nemokamas.

**Nemunas** ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mėn.  
Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas  
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244  
El. paštas: [nemunasredakcija@gmail.com](mailto:nemunasredakcija@gmail.com)  
Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079  
Steigėjas ir leidėjas – Lietuvos rašytojų sąjunga  
Steigimo liudijimas Nr. 405  
Spausdino UAB „ArxBaltica“  
Tiražas 1500  
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

### Kauno kamerinis teatras

PREMIERA!!!

Dario Fo, Franca Rame  
„VIENA NAMUOSE“

Monokomedija

Režisierius Aleksandras Rubinovas

**Gegužės 28 ir 29 d. 18 val.** Kauno kameriniame teatre premjera – monokomedija „Viena namuose“ pagal italių aktoriaus, režisieriaus, dramaturgo, Nobelio premijos laureato Dario Fo ir jo žmonos Frankos Rame pjesę. Tai komiškas pasakojimas apie jauną ištekėjusią moterį, kuri savo namų rojuje tarp keturių sienų turi viską, ko reikia laimin-gai namų šeimininkui – šaldytuvą, skalbyklę, telefoną ir daug garsios muzikos, kuri vienintelė palaiko jai draugiją. Jos vyras pasirūpino, kad jai nieko netrukštų, ir, išeidamas į darbą, užrakinio duris. Tačiau, kaip paaiškėja, ši žavi kalinė savo komfortiškoje vienutėje yra ne tokia jau viena. Čia yra ir miegantis kūdikis, ir sugipsuotas svainis, telefonu ramybės neduodantis seksualinis priekabiautojas, pro langą spoksantis iškrypėlis, nuolat situaciją kontroliuojantys vyro skambučiai, į vidų mėginantis patekti meilužis ir netikėtai priešais apsigyvenusi kaimynė, kuriai spektaklio herojė ir pasakoja savo gyvenimo istorijas. Nepažistamam žmogui ji nuoširdžiai atveria komiškas ir tragiškas savo rutinos detales, iš kurių susidėlioja spalvingas šiuolaikinės namų šeimininkės portretas, pagyvintas elegantiška ironija ir itališko temperamento blyksniais. Nuolanki žmona, aist-tringa meilužė, rūpestiama mama, nepasiiekiamas geismo objeketas, nemokama tarnaitė, kantri slaugė, ji visada turi būti pasiruošusi – kaip kava, „visada užkaista“: kvapni, karšta, saldi, stipri, lipni, garuojanti, gundanti. Ir visai nesvarbu, kad šis namų rojus kartais virsta pragaru. Čia niekada nebūna nuobodų. Gyvenimas tarp keturių sienų yra kupinas juoko ir ašarų, įvykių ir surpiržų. Ypač kai jo herojė – moteris, kuri turi viską. Net šautuvą...



Vienintelį spektaklio personažą sukūrė aktorė Asta Steponavičiūtė. Aleksandras Rubinovas, lig šiol pats vaidinėne viename monospektaklyje, pirmą kartą ėmėsi monospektaklį režisuoti. Spektaklio dailininkė Berta Bocullo. Muziką kūrė kompozitorė Zita Bružaitė.

Bilietai parduodami teatro kasoje darbo dienomis 14-18 val.,

šeštadieniais ir sekmadieniais 11-17 val. Informacija tel. 8-37

228 226. Bilietai galima užsisakyti internete svetainėje [www.kamerinisteatras.lt](http://www.kamerinisteatras.lt), elektroniniu paštu [info@kamerinisteatras.lt](mailto:info@kamerinisteatras.lt) arba įsigyti BILIETAI.LT ir „Bilietai Pasaulis“ prekybos vietose.

XV Pažaislio muzikos festivalis, skirtas 20-osioms Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo metinėms



**30 d., sekmadienį, 19 val.** Pažaislio vienuolyne – pradedamas koncertas. Koncertuoja Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Gintaras Rinkevičius), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistai: Joana Gedmintaitė (sopranas), Jovita Vaškevičiūtė (mecosopranas), Edgara Montvidas (tenoras), Dainius Stumbras (baritonas). Dirigentas Gintaras Rinkevičius.

Vyriausasis redaktorius  
Viktoras Rudžiškės – tel.: (8-37) 322244, (8-610) 67255  
Referentė – Aurina Venislovaitė – tel. (8-37) 322244  
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas –  
Donaldas Kajokas (KAUKO LAIPTAI) – tel. (8-37) 322251  
Vyriausiojo redaktoriaus pavaduotoja –  
Gražina Viktorija Petrošienė (TILTAI) – tel.: (8-37) 322266  
Naujienų redaktoriai: Audronė Meškauskaitė – tel. (8-37) 322251, (8-615) 24983 Andrius Jakuciūnas – tel. (8-611) 98945 el. paštas: [jakuciunas@gmail.com](mailto:jakuciunas@gmail.com)  
Apžvalgininkai: literatūra – Valdemaras Kukulas, Erika Drungytė; fotografija – Romualdas Rakauskas; muzika – Eugenija Žakienė; kinas – Gediminas Jankauskas.  
Fotografai: Zenonas Baltrušis, Narcizas Freimanas.  
Stilištė – Lina Navickaitė – tel. (8-37) 322251  
Maketuotojas – Juozas Pužauskas – tel. (8-656) 38529  
Buhalterė – Irena Kavaliauskienė – tel. (8-37) 322235, (8-656) 41705

Nuoširdžiai užjaučiame rašytoją Gediminą Jankų,  
mirus broliui Algimantui.  
Lietuvos rašytojų sąjungos Kauno skyrius

Dramaturgą Gediminą Jankų,  
mirus broliui Algimantui,  
nuoširdžiai užjaučia Kauno meno kūrėjų asociacija.

**Birželio 5 d., šeštadienį, Kauno miesto dainų ir šokių šventė, skirta Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms.**

**16 val.** – šventinė eisena nuo Vytauto Didžiojo karo muzejaus sodelio iki Dainų slėnio (maršrutu: S. Daukanto g., Laisvės alėja, Parodos g., Ažuolynas, Dainų slėnis).

**18 val.** – šventė Dainų slėnyje.

Dalyvaus chorai iš įvairių Lietuvos miestų ir rajonų, miesto chorai, tautinio meno ir folkloro ansambliai, šokių kolektyvai, kanklių ansamblis, Kauno pučiamųjų orkestras „Ažuolynas“, Karinių oro pajėgų pučiamųjų orkestras, solistai Andrius Apšega ir Veronika Povilionienė, aktoriai Ramūnas Simukauskas, Saulius Čiučelis. Iėjimas nemokamas.

**27 d., ketvirtadienį, 19 val.**

Geras džiazas, gériems žmonėms! Vakaras, skirtas džiazo pianistui Bilui Evansui. Muzykuos Kauno džiazo kvintetas: Nerijus Ardzevičius, Arvydas Joffė, Arūnas Kuzminskas, Arnas Mikalkėnas, Tomas Razmus. Bilieta kaina – 20 Lt, studentams ir senjorams – 15 Lt.

Bilietu galima įsigyti Kauno menininkų namų Mūžų svetainėje (I a., I-IV 10-13 val., 14-17 val., V 10-13 val., 14-16 val.), taip pat visose TIKETA kasose. Informacija tel. (8-37) 22 31 44.



V.Putvinskio g. 56 [www.kmn.lt](http://www.kmn.lt)

**29 d., šeštadienį, 14 val.** vyks Jaunujų kūrėjų popietė. Maironio namų sodelyje

savo kūrybos išstraukas skaitys respublikinio moksleivių kūrybos konkurso laureatai. Renginio metu bus apdovanojami viktorinos „Henriko Radausko gyvenimas ir kūryba“ nugalėtojai bei piešinių pagal Vytautės Žilinskaitės kūrybą konkursu laureatai.

**Birželio 3 d., ketvirtadienį, 17 val.** Maironio lietuvių literatūros muziejuje (Rotušės a. 13) – Edmundo Janušaičio romano „Žaliakalnio brukas“ sutiktuvės.

**27 d., ketvirtadienį, 14 val.** Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (Radastų g. 2, salė) – filmų peržiūra. „Broliai Grimalai“ (2005 m., rež. Terry Gilliamas) apie pasakininkus Jakobą ir Vilhelmą Grimus.

**27 d., ketvirtadienį, 17.30 val.** Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (403 kamb.) vyks Skaitytojų klubo susitikimas. Kartu su vertėja Aida Krilavičiene kalbėsimės apie garsaus suomių rašytojo Mikos Waltario istorinį romaną „Sinuhe egipietis“. Renginys nemokamas.

### Kauno tautinės kultūros centras

**27 d., ketvirtadienį, 18 val.** tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberto“. Veda dailininkas Gvidas Latakas.

**28 d., penktadienį, 17 val.** paskaita „Apie nenykstančias vertybes“. Lektorius Aleksandras Žarskus. 18.30 val. susitikimas su dailininke ir poete Lina Opulskiene. Tema: „Širdis – gyvasties šaltinis. III dalis“.

### V literatūros ir muzikos NAKTIGONĖS 2010

**31 d., pirmadienį, 19 val.** Klaipėdos apskrities viešojoje bibliotekoje (H. Manto g. 25) – atidarymas „Pajūrio aidos“. Skirama pirmosios Klaipėdos krašto dainų šventės organizatorius, vyr. dirigento Antano Vaičiūno (1890-1932) ir poeto, dramaturgo, vertėjo Petro Vaičiūno (1890-1959) 120-osioms gimimo metinėms. Dalyvauja: dr. Petras Bielskis, doc. Robertas Varnas, solistas Mindaugas Gylys, I. Simonaitytės pagrindinės mokyklos 3 kl. moksleivis Martynas Dvarzecas (mok. Danutė Tomkevičienė), Klaipėdos universiteto mišrus choras (vad. doc. Algirdas Šumskis). Partneris – Klaipėdos miesto chorinė bendrija „Aukuras“. Iėjimas nemokamas.

### Réméjai:



LITUVOS RESPUBLIKOS  
KULTŪROS RÉMIMO  
FONDAS



„Nemuno“ saskaitos AB banke „Swedbank“:  
LT 14730001000

„Nemunas“ rekomenduoja

## Kitokio kino klube – „Meilė choleros metu“



**Gediminas JANKAUSKAS**

Antradienį, birželio 1 d., Kitokio kino klube bus rodoma drama

„Meilė choleros metu“, sukurtą pagal Gabrielio Garcia Marquez'o romaną, kurį magiškojo realizmo klasikas paraše 1985-aisiais – pra-

ėjus trejiems metams po to, kai gavo Nobelio premiją už „pasakojimus, kuriuose tarpusavy susipynusios fantazija ir realybė atspindi ištisino žemyno gyvenimą ir konfliktaus“. Dabar ši knyga prieinama ir mūsų skaitytojams. Ją skaitantieji, anot recenzentės Jurgos Lūžaitės, „gali užuosti paslaptinę šio pasailio aromatą, persmelktą choleros tvaiko, mirties, vienadienės aistros ir amžinos meilės kvapą, gali ragauti markesišką eliksyrą, leistis apgaunami ir vedžiojami po tikėjimo ir stebuklų šalį, jau nebetelpančią į realų laiką, vietą ir erdvę“.

Be visų šių labai taikliai įvardytų „markesiškų“ savybių, „Meilė choleros metu“ išsiskiria dviejų skirtinę stilistiką samplaika.

Akivaizdu, kad tai labai vaizdinga alegorinė istorija apie atsidavusią meilę, ištverusią laiko išbandymus, o pilietinio karo pagimdytą cholera rašytojas naudoja ne tik kaip tragiską foną, bet ir kaip egzistencinę metaforą. Tačiau, kita vertus, ir skaitydamas knygą, ir žiūrēdamas filmą, nejučia galvoji, ar tik išsmintingas rašytojas šiuo kūriniu nenorėjo nepiktai paironizuoti „amžinos meilės“ tema ir sukurti iš pirmo žvilgsnio vos ižvelgiamą meilės romanų parodiją? Pavyzdžiui, pamastytu apie tai, kas nutiktą, jei Romeo ir Džuljeta nebūtų žuvę jauni, o įveikę visas kliūties galėtų atsiduoti savo meilei, sulaukę septyniadesimties metų.

Panaši atomazga vainikuoja

„Meilė choleros metu“, kurioje herojus turėjo lauki palaimintos akimirkos 51 metus. Kaip kuklus Kartaginos telegrafe dirbantis vargas jaunuolis Florentinas Ariša, vėliau tapęs Karibų upių laivbos bendrovės preidentu, visus tuos metus „saugojo skaitybę“ savo vienintelėi mylimajai, – atskira ir labai pikantiška epopėja.

O prasidėjo ši neišgydomos meilės istorija 1879-aisiais, kai, anot paties romantisko jaunuolio Florentino, jo širdį pervėrė žaibas tą akimirką, kai pirmą kartą pamatė gražuolę Ferminą. Tik kas iš to? Pernelyg didelė socialinės nelygibės praraja tarp įsimylėjelių ir jokių kompromisų nepriapžiustanti Ferminos tévo neapykanta skurdžiui Florentinui iš karto užkerta kelia dviejų mylinčių širdžių sajungai. Vos užgimusi meilė patiria rimtą išbandymą, o atskirti vienas nuo kito įsimylėjeliai bando gydyti nuo šio jausmo skirtinės vaistais.

### Savaitgalis prie televizoriaus



## Ieškoti gilesnių prasmių

**Gediminas JANKAUSKAS**

Pastaruoju metu Holivudo kriminalinio kino kūrėjai, bandydami išvengti nuolat prikišamo jų filmų primityvumo, stengiasi praplėsti vieno žanro ribas ir į detektyvinę fabulą įtraukti kitų populiarų žanrų elementų. Pastebima ir ryški kryptis psychologinio kino link, kai meistriškai painiojant siužeto linijas pagrindinis konfliktas tarp rafinuoto nusikalstelio ir jo kėslus bandančio perprasti detektyvo tampa panašus į metafizinių Gério ir Blagojė susirémimą. Kad būtų galima pasiekti tokį beveik filosofinių apibendrinimų, reikalingi neeilinių sugebėjimų antagonistai. Todėl šiuolaikinis žudikas kine jau nė iš tolo neprimena savo tolimojo protėvio, Londono siaubo Džeko Skerdiko. Dabartinio maniako charakteristiką „puošia“ sadistiškas šalta-kraujiškumas, hipnotizuojantis poveikis savo aukai, patologiška savidestrukcija ir neeilinis intelektas.

Trilerio „Septyni“ (penktadienis, 23.30 val., LNK) autoriai taip pat siūlo neeilinių regimų. Mažame miestelyje, kuriame nuolat pliaupia lietūs, viena po kitos įvykdomos kelios brutalios žmogžudystės. Višus nusikalstimus sieja tik neregėtas žiaurumas ir prie lavonų krauju užrašyti žodžiai „Apsirijimas“, „Godumas“, „Puikybė“. Dviem bylų tiriantiems detektyvams – Viljamui Somersetui ir Deividui Milsui – greitai taps aišku, kad kažkas pasižydo kovoti su septynių mirtinu nuodėmiu platintojais. Tiek kas šis paslaptinges „angelas naikintojas“? Atsakymą padiktuos ne tik de-

dukcija, bet ir klasikinės literatūros šedevrai – Dante's „Dieviškoji komedija“, Geoffrey Chaucerio „Kenterberio istorijos“ ir Johno Miltono „Prarastasis rojus“.

Penkias „Oskarais“ apdovanojote istorinėje dramoje „Narsioji širdis“ (šeštadienis, 21.30 val., TV3) atkuriama XIII a. pabaigoje vykusios kovos dėl Škotijos laisvės. Ginkluotam pasipriešinimui prieš okupantus anglus vadovavo nacionaliniu didvyriu tapęs Viljamas Volesas. Jis vedė ginkluotus sijonuotų vyru būrius prieš galinę Anglijos karaliaus Edvardo pirmojo, praminto Ilgakoju, armiją. Tačiau jėgos buvo nelygios.

Garsaus JAV režisierius Oliverio Stone'o filmas „Pasaulio prekybos centras“ (sekmadienis, 20.55 val., TV1) atkuria 2001 m. rugsėjo vienuoliktosios tragediją, kai į Pasaulio prekybos centrą Manhetene rėžėsi du musulmonų teroristų lėktuvai. Čia bus ir šoki-ruojamų teroristų atakos kadrų (dažnai juos pamatysime filmo herojų akimis), bet daugiausia dėmesio visgi skirta dviem pareigūnams, kurie pirmieji puolė gelbėti žmones ir patys buvo gyvi palaidoti po dangoraižių griuvėsiams. Čia seržantas Džonas Makloulinas ir karininkas Viljamas Chimenas praleido dyvilią valandą, bet buvo išgelbėti.

„Terapinis“ O. Stone'o filmo poveikis akivaizdus. Režisierius kiek įmanoma stengiasi išvengti patoso. Ne visados pavyksta išliruoti ant labai aštrių briaunų. Bet svarbiausia, regis, tikrai pavys: nors „Pasaulio prekybos

centras“ ir remiasi autentiškais tragedijos faktais, filmas yra ne apie žūtį, o apie viltį, išsigelbėjimą ir gyvenimą.

Gilesnių prasmių ieško ir Stevenas Spielbergas, 1989 m. sukūrės fantastinę dramą „Amžinybė“ (sekmadienis, 21.15 val., LTV). Tai dar 1943 m. režisierius Victoro Flemingo filmo „Vaikinas vardu Džo“ perdirbinys. Jame šaunus laukūnas Pitas Sendičas žūva gelbėdamas draugą. Būdamas gyvas Pitas mylėjo skrydžių dispečerę Dorindą, todėl palikęs šią ašarą pa-

kalnė jis tampa mylimos merginos angelu sargu ir jauno lakūno Tedo Beikerio globėju.

Melodramiškos peripetijos ir komiškos situacijos veja viena kitą, juoką keičia sentimentai, o šie palengva virsta filosofine rimtimi ir meilės triumfo apoteoze. Dar vieną angelą suvaidinusiai aktorei Audrey Hepburn filmas tapo paskutiniu stotele kelyje į amžinybę.

Sekmadienio „Elito kinas“ (23.15 val., LTV) pristato vokiečių kilmės režisierius Marko Forsterio fantastinę komediją „Sukurtas Haroldas“. Jos herojus, keistuolis vieinišius Haroldas Krikas, – tikras racionalumo įšikūnijimas. Jis maniaiškai dievina skaičius, matyt, to-

dėl ir dirba auditoriumi mokesčių inspekcijoje. Ligi šiol pedantiškas Haroldo gyvenimas buvo suplanuotas sekundės tikslumu. Ir taip tėsiasi jau ištisus 12 metų. Akivaizdu, kad kartą šis šveicariškų laikrodžių primenantis mechanizmas turėjo subyrėti į šiplius. Krachas prasidėjo vieną nelemtą trečiadienį.

„Snobo nakties“ seanse (sekmdienis, 0.30 val., LNK) verta pažiūrėti romantinę dramą „Didingasis“, kurioje avarijos metu praradęs atmintį Holivudo scenaristas Peteris Epltonas (jį vaidina Jimas Carrey) pakliūva į mažą miestelį Kalifornijoje. Jo gyventojai suklydė palai ko atvykėlių seniai pražuvusių karo didvyrių.

**LIETUVOS TAUTŲ FESTIVALIS KULTŪRŲ TILTAI 2010**

2010 M. BIRŽELIO 5 D., ŠEŠADIENĮ, NUO 12.00 IKI 18.00 VAL.  
KAUNO MUZIKINIO TEATRO SODELYJE

IVAIROLIŲ TAUTŲ KURYBINES DIRBTUVES  
VAJKŲ MENO AKCIJA  
KONCERTAS

KULTŪRŲ TILTAI  
2010

**ORGANIZATORIUS**  
KAUNO IVAIROLIŲ TAUTŲ KULTŪRŲ CENTRAS

**GLOBĒJAI**  
KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖ  
LR KULTŪROS MINISTERIJA  
VILNIUS RAJONO SAVIVALDYBĖ

**PARTNERIAI**  
JAPONIŲ KULTŪROS CENTRAS „TSURU“  
VILNIUS JAPANESITYTYS  
KULTŪROS MINISTERIJA  
VILNIUS JAPANESITYTYS

**INFORMACINIAI RĒMĖJAI**  
20init Nemunas KURIER WIERNICKI 15 min.lt 063OP ZNAD WILI 103.8 FM